

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Hevostalouden kannattavuus, tarkastelussa hevosten täysihoitopalvelut ja ratsastuskoulu- toiminta

Koistinen, Sari

2012 Kerava

Laurea-ammattikorkeakoulu
Kerava

Hevostalouden kannattavuus, tarkastelussa hevosten täysihoitopalvelut ja ratsastuskoulutoiminta

Koistinen Sari
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2012

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tutkimusmenetelmä	6
3	Hevostalous Suomessa	7
4	Valitut toimintamuodot lähitarkastelussa.....	8
4.1	Tuotot	9
4.2	Kulurakenne	10
4.3	Pääomarakenne	11
5	Talouden tunnusluvut ja tunnuslukuanalyysi	11
5.1	Kannattavuus	13
5.1.1	Absoluuttiset tunnusluvut	14
5.1.2	Suhteelliset tunnusluvut.....	16
5.2	Vakavaraisuus.....	18
5.2.1	Omavaraisuusaste	18
5.2.2	Suhteellinen velkaantuneisuus	19
5.2.3	Gearing-luku	19
5.3	Maksuvalmius	20
5.3.1	Quick Ratio ja Current Ratio.....	21
5.3.2	Käyttöpääoma ja nettokäyttöpääoma.....	22
5.3.3	Kiertoajat.....	23
6	Kannattavuuslaskelmat	24
6.1	Voittoprosentit	24
6.2	Pääoman tuotto prosentit	27
6.3	Vakavaraisuus ja maksuvalmius	28
7	Yrittäjien haastattelut.....	30
8	Johtopäätökset.....	35
	Lähteet.....	38
	Taulukot	40

Sari Koistinen

Hevostalouden kannattavuus, tarkastelussa hevosten täysihoitopalvelut ja ratsastuskoulu-toiminta

Vuosi 2012 Sivumäärä 40

Tämän tutkimuksen aiheena on hevostalouden kannattavuus. Kaikista hevostalouden toimintamuodoista tarkastelun kohteeksi on valittu hevosten täysihoitopalvelut sekä ratsastuskoulu-toiminta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä asiat vaikuttavat hevosalan yritysten kannattavuuteen, ja kuinka hevostalouden kannattavuutta voidaan parantaa.

Tutkimus on pääosin teoriapohjainen, johon hevosalan yrittäjien haastattelumateriaali ja analyysi tuovat lisäarvoa. Kannattavuuden selvittämiseksi kaupparekisteristä tilattiin kuuden yrityksen tilinpäätökset vuodelta 2011. Yrittäjien haastattelut suoritettiin puhelimitse syksyllä 2012, ja niitä tehtiin yhdeksän kappaletta.

Tutkimus voidaan jakaa kolmeen pääosaan, joista ensimmäisessä käsitellään hevostalouden nykytilaa Suomessa, tarkentuen tutkimukseen valittuihin yritysmuotoihin. Lisäksi osiossa selvennetään valittujen yritysmuotojen tuottoja, kulurakennetta sekä yritysten pääoman rakennetta. Toisessa osassa käsitellään talouden tunnuslukuja, keskittyen kannattavuuden, vakava-raisuuden sekä maksuvalmiuden tunnuslukuihin. Toiseen osaan liittyy olennaisesti myös yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta lasketut tunnusluvut. Viimeinen osio sisältää yrittäjien haastattelumateriaalin purun ja analyysin.

Lopputuloksena saatetaan sanoa, että molemmista tutkimukseen valituista hevosalan toimintamuodoista voidaan saada taloudellisesti kannattavia. Todellisten yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta tehtyjen laskelmien perusteella ratsastuskoulut ovat kannattavuudeltaan parempia kuin täysihoitopalveluita tarjoavat yritykset. Molempien toimintamuotojen suurin yksittäinen kuluerä on henkilöstökustannukset. Henkilöstökustannusten lisäksi yrityksen tulokseen vaikuttaa paljon se, kuinka paljon joudutaan käyttämään ostopalveluita ja vastaavasti kuinka paljon yrittäjä ja hänen lähipiirinsä kykenevät hoitamaan ja tekemään asioita itse. Haastatte-luissa kannattavuuden parantamisen keinoina mainittiin oikea hinta/markkinahinta, enemmän valtion/kunnan tukia, kustannukset pienemmiksi sekä palkkakustannukset pienemmiksi.

Avainsanat: Hevosala, hevostalous, kannattavuus, talouden tunnusluvut

Sari Koistinen

Profitability of Equine Industry - Scrutinizing Livery Services for Horses and Riding Schools

Year	2012	Pages	40
------	------	-------	----

The topic of this thesis is profitability of the equine industry. Out of all the different forms of activities in the equine industry, livery services for horses and riding schools were chosen to be studied. The purpose of this study was to study what factors have an effect on how profitable equine industry companies are and how they can be made more profitable.

This thesis is mainly theory based but it includes a few interviews conducted to some company owners involved in the equine industry. The financial statements of 2011 were received from six companies from the trade register in order to examine profitability. The interviews to nine different company owners were conducted as telephone interviews in fall 2012.

The study can be divided into three sections. The first part is about the present state of the equine industry in Finland focusing on the equine industry activities chosen for this study. The revenues, cost structures and corporate capitals are also clarified. The second part is about the economic indicators focusing on profitability, solvency and liquidity ratios. The second part is intrinsically linked to the statistics calculated on the basis of corporate financial statements. The last part includes the company owner interviews and their analyses.

The results indicate that both selected forms of activities in the equine industry selected for this study can be economically profitable. However, based on the calculations made from the financial statements of the companies it is indicated that riding schools are more profitable than companies which provide full board services for horses. The biggest expenditure for both is labor costs. In addition to labor costs the company's profit is affected by how much they need to buy services from others and how much the entrepreneur and his or her vicinity can be done by themselves. The entrepreneurs stated in the interviews that the facts of having the right prices/market price, more state or municipal support and lower general and labor costs could mean improved profitability.

Keywords: Equine industry, profitability, economic indicators

1 Johdanto

Tämän tutkimuksen aiheena on hevostalouden kannattavuus. Kaikista hevostalouden toimintamuodoista tarkastelun kohteeksi on valittu hevosten täysihoitopalvelut sekä ratsastuskoulu-toiminta. Aihe on valikoitunut tutkijan oman hevosharrastustaustan pohjalta sekä mahdollisesta mielenkiinnosta perustaa oma hevosalan yritys myöhemmin tulevaisuudessa.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä asiat vaikuttavat hevosalan yritysten kannattavuuteen, ja kuinka hevostalouden kannattavuutta voidaan parantaa. Tutkimus on rajattu koskemaan Uudenmaan aluetta, sillä hevostalous on hyvin pitkälti keskittynyt Etelä- ja Länsi-Suomen alueille (Pussinen, Korhonen, Pölönen & Varkia 2007, 16.). Lisäksi yleisen hintatason ero Etelä-Suomen ja muun Suomen välillä haittaa kannattavuuslukujen vertailua laajemmalla alueella.

2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä on käytetty laadullista tutkimusta. Tutkimus on pääosin teoriapohjainen, johon hevosalan yrittäjien haastattelumateriaali ja analyysi tuovat lisäarvoa. Kannattavuuden selvittämiseksi kaupparekisteristä tilattiin sattumanvaraisesti kuuden yrityksen tilinpäätökset vuodelta 2011. Yritykset jakautuvat tasan valittujen toimintamuotojen kesken. Yrittäjien haastattelut suoritettiin puhelinhaastatteluina syksyllä 2012. Haastatteluista tehtiin yhdeksän kappaletta.

Tutkimus voidaan jakaa kolmeen pääosaan, joista ensimmäisessä käsitellään hevostalouden nykytilaa Suomessa, tarkentuen tutkimukseen valittuihin yritysmuotoihin. Lisäksi osiossa selvennetään valittujen yritysmuotojen tuottoja, kulurakennetta sekä yritysten pääoman rakennetta. Näiden selvittämisessä pyritään hyödyntämään tilattuja tilinpäätöstietoja. Toisessa osassa käsitellään talouden tunnuslukuja, keskittyen kannattavuuden, vakavaraisuuden sekä maksuvalmiuden tunnuslukuihin. Tarkoituksena on esitellä tunnusluvut, jotka ovat kuvaavimpia tutkimuksen kannalta, sekä miksi ja miten niitä lasketaan. Toiseen osaan liittyy olennaisesti myös yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta lasketut tunnusluvut. Saatuja tunnuslukuja arvioidaan ensin toimintamuotokohtaisesti, minkä jälkeen niitä vertaillaan keskenään. Viimeinen osio sisältää yrittäjien haastattelumateriaalin purun ja analyysin. Haastattelukysymykset liittyvät yrittäjien omiin kokemuksiin yrityksen kannattavuudesta, miten sitä voisi heidän mielestään parantaa sekä millaisena he näkevät tulevaisuuden.

Tutkimuksessa ratsastuskoululla tarkoitetaan yritystä, joka tarjoaa asiakkaille ratsastustunteja, yleensä ratsastuskoulun omistamilla hevosilla. Hevosten täysihoitopalveluilla tarkoitetaan

tallipaikan (= yhden karsinan) vuokraamista asiakkaalle ja hänen hevoselleen. Tallipaikan vuokra sisältää hevosen perushoidon eli päivittäisen ruokinnan, karsinan siivoamisen, tarhaamisen ulkotarhoissa sekä ratsastusalueiden käytön. Hevosella tarkoitetaan yleisesti hevosta ja ponia.

3 Hevostalous Suomessa

Suomen hevostalous on jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2005 hevosten lukumäärä oli noin 63 770, ja määrän arviointiin vuoteen 2012 mennessä olevan noin 70 000. Hevostalleja Suomessa oli noin 15 000 ja vuoteen 2012 mennessä niiden määrän arvioitiin olevan noin 17 000. Eniten hevosia on Etelä- ja Länsi-Suomen alueilla ja vähiten Lapissa. Hevostalous työllistää noin 15 000 henkilöä ja hevosharrastajien määrä on noin 140 000 henkilöä. (Pussinen ym. 2007, 15.)

Suomen Hippos ry:n teettämän selvityksen mukaan hevosten lukumäärä vuonna 2011 oli noin 75 500, hevostallien määrä noin 16 000, työllistävä vaikutus noin 15 000 henkilöä sekä harrastajien määrä noin 160 000 henkilöä. (Suomen Hippos ry 2012) Hevosten ja hevosharrastajien määrä on siis kasvanut selkeästi, hevosten määrä jopa enemmän kuin on arvioitu.

Hevosala kokonaisuudessaan on yritys- ja harrastustoiminnaltaan hyvin monipuolinen. Toimintamuotoja ovat muun muassa hevoskasvatus, ravivalmennus, ratsastuskoulutoiminta, hevosten hoito sekä oma harrastuskäyttö. Yritystoiminnan päätoimintamuoto on hevoskasvatus, joka valtaa siitä lähes kolmanneksen (31 %). Muita yleisimpiä toimintamuotoja ovat ratsastuskoulutoiminta (26 %), ravivalmennus (21 %) sekä täysihoidtopalvelut (7 %). Monesti yritystoiminta sisältää kuitenkin useampaa eri toimintamuotoa. Harrastusmuotoisten hevostallien päätoimintamuotoja ovat ravivalmennus (37 %), hevoskasvatus (35 %) sekä oma harrastuskäyttö (22 %), olettaen sen sisältävän ratsastusharrastuksen. (Pussinen ym. 2007, 16-22.)

Hevostalleista ja hevosalan yrityksistä ei ole tehty koko maata kattavaa rekisteriä, joten yritysten määrää ei tiedetä tarkasti. Hevostietokeskuksen vuonna 2001 tekemän tutkimuksen mukaan noin viidennes talleista toimi liiketoiminnallisia periaatteita noudattaen. Vuoden 2005 lukuihin suhteutettuna yritystoimintaa harjoittavia talleja olisi noin 3000 kpl. Viime vuosien ajan Suomeen on perustettu hevosalan yrityksiä noin sata yritystä vuotta kohden. Harrastustallien määrällinen kasvu on ollut samaa luokkaa, mutta se on tapahtunut useita vuosia aiemmin. (Pussinen ym. 2007, 19.)

Pussisen ym. (2007) raportin mukaan suurin osa yritystalleista (78 %) on investoinut yrityksen toiminnan kehittämiseen vuosien 2000 - 2005 aikana. Suurin osa yrityksistä (65 %) tulee myös

lähivuosina investoimaan toiminnan kehittämiseensä. Investointikohteita ovat muun muassa laitumet, hevosten ulkoilutarhat, ulkoilualueet sekä asiakkaiden viihtyvyyteen vaikuttavat sosiaali- ja muut huoltotilat. Vuoteen 2010 mennessä toiminnan laajentamista suunnittelee 39 % yritystoiminnan harjoittajista (sisältyy investointisuunnitelmiin). Toisaalta kyselyyn osallistuneiden joukosta yritystoimintaa tulee vähentämään tai lopettamaan 13 %, johtuen lähinnä korkeasta iästä ja toiminnan jatkajan puutteesta. Harrastetalleista 27 % on suunnitellut yrityksen todennäköistä tai mahdollista perustamista, joista 10 % on valmiit kustannusarviot ja liiketoimintasuunnitelmat. (Pussinen ym. 2007, 21.)

Hämeen ammattikorkeakoulu teetti Laurea-ammattikorkeakoulun vuonna 2005 teettämälle Hevosyrittäjyys-kyselylle (vastaajina 1172 hevosenomistajaa) jatkokyselyn vuonna 2009 (rajattu talliyrittäjiin, vastaajia 432 kappaletta). Sen tulosten mukaan yritystoiminnan päätoimintamuotona on edelleen hevoskasvatus (35 %). Muita yleisimpiä toimintamuotoja ovat ratsastuskoulutoiminta (21 %) sekä ravivalmennus (19 %). Suurin osa vastaajista (n. 75 %) ilmoitti toiminnan pysyvän ennallaan tai laajenevan, viidesosa ilmoitti toiminnan laajenevan vuoteen 2014 mennessä. Kehityssuunta vaikuttaa valoisalta, vaikka kasvua heikentää toiminnan vähentämis- ja lopettamisaikkeit. Toiminnan vähentämistä on harkinnut 17 % vastanneista yrittäjistä, syynä oma terveys, raskas työ, eläkkeelle jääminen sekä kannattamattomuus. Toiminnan lopettamista on harkinnut viisi prosenttia ja harrastustoimintaan siirtymistä kuusi prosenttia vuoteen 2014 mennessä. Lopettavat tallit ovat kooltansa pieniä tai pienehköjä. (Pussinen & Thuneberg 2010, 11-14.)

4 Valitut toimintamuodot lähitarkastelussa

Kuten aiemmin mainittiin, tutkimukseen valitut liiketoimintamuodot ovat ratsastuskoulutoiminta sekä hevosten täysihoitopalvelut. Laurea-ammattikorkeakoulun vuonna 2005 teettämässä Hevosyrittäjyys-kyselyn mukaan 26 % hevosalan yrityksistä harjoittaa ratsastuskoulutoimintaa, ja 7 % hevosten hoitopalveluita (Pussinen ym. 2007, 18.).

Ratsastuskouluyritykset eroavat muista alan toimintamuodoista jonkin verran sijaintinsa sekä liikevaihdon takia. Muihin toimintamuotoihin verrattuna useampi ratsastuskoulu sijaitsee kaupunkien läheisyydessä, ja niitä on erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomen alueilla. Kaupunkitaajamissa yritykset ovat lähempänä asiakkaita. Myös liikevaihto on suhteellisen korkea muihin toimintamuotoihin verrattaessa. Toisaalta tilojen koko on pienempi. (Pussinen ym. 2007, 16. ja 19.)

Hämeen ammattikorkeakoulun teettämän kyselyn mukaan keskiverto ratsastuskouluyritys on perustettu vuonna 1995, ja yrittäjät ovat iältään noin 44-vuotiaita. Noin kolmas osa yrityksistä

tä on perustettu 2000-luvulla. Talleilla on keskimäärin 26 tallipaikkaa, mutta suurilla yrityksillä tallipaikkojen määrä voi olla 50 - 60 kappaletta. Keskimääräinen liikevaihto on noin 135 000 euroa, kun taas suurten yritysten liikevaihto voi olla yli 500 000 euroa. Elinkeinoverotuksen piirissä on noin 66 % yrityksistä. Ratsastustuntien ohessa ratsastuskouluissa tarjotaan usein myös täysihoito- ja koulutuspalveluita, hevosten kasvatusta sekä ratsastusvaelluksia. (Pussinen & Thuneberg 2010, 25-26.)

Päätoimintamuotona täysihoitopalvelujen tarjoaminen on suhteellisen vähäistä (7 %). Yleisimmin sitä tarjotaan oheispalveluna. 50 % täysihoitopalvelutalleista on perustettu vuoden 1998 jälkeen, ja yrittäjien keski-ikä on 44 vuotta ratsastuskouluyrityksien tavoin. Tallien keskimääräinen liikevaihto oli noin 104 000 euroa. 67 % talleista kuuluu maatalouden verolain piiriin. Tallien keskimääräinen tallipaikkojen määrä oli 18 kappaletta, mutta näistä 11 kappaletta oli tarjolla asiakkaiden hoitohevosille. Päätoimen ohessa yli puolet hoitopalveluita tarjoavista yrittäjistä harjoitti omaa hevospasvatusta. (Pussinen & Thuneberg 2010, 29-30.)

Molempien toimintamuotojen tulevaisuus nähdään valoisana. Ratsastuskouluyrityksistä kaikki aikoivat jatkaa toimintaa, ja täysihoitopalveluyrityksistä noin 10 % aikoi vielä laajentaa toimintaa. Toisaalta täysihoitopalveluyrityksistä noin viidennes aikoo vähentää toimintaa. Valtaosa ratsastuskouluyrityksistä uskoo kannattavuuteen, ja suurin osa aikoo jatkaa toimintaa ennallaan tai laajentaa sitä. Tallipaikkojen kysynnän odotetaan kasvavan tulevaisuudessa, sillä hevosenomistajien määrä kasvaa, monipuolistuu ja kaupunkilaistuu. Kaupunkilaistuminen siis kasvattaa hevosten täysihoitopalveluiden tarvetta. Kolmannes kyselyyn vastanneista arvelee kannattavuuden parantuvan lähitulevaisuudessa. (Pussinen & Thuneberg 2010, 25-26. ja 29-30.)

4.1 Tuotot

Tuotot eli liikevaihto koostuu yrityksen päätoimen myyntituloista. Myynnistä on vähennettävä mahdolliset myönnettyt alennukset, kurssivoitot ja -tappiot sekä arvonalisävero, jotta liikevaihto saadaan laskettua. Muita liiketoiminnan tuottoja voi kertyä niistä tuloista, jotka eivät ole liikevaihtoa eli varsinaisen liiketoiminnan myyntituloja. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 128-129.)

Hevostilan on mahdollista saada maatalouden tukia, jos se täyttää tietyt vaatimukset. Sillä täytyy olla omistuksessaan tai hallinnassaan vähintään kolme hehtaaria tuki- tai viljelykelpoista pelto- tai laidunala. Siinä otetaan huomioon myös luonnon niityt ja laitumet, joista ei muutoin ole mahdollista saada pinta-alaan perustuvia tukia. Tuen hakijan tai hänen perheenjäsentensä tulee lisäksi omistaa tai muutoin hallinnoida hevoset Suomen rajojen sisällä. Lisäk-

si tukien hakumahdollisuuteen sekä niiden määrään vaikuttaa muun muassa tilan sijainti, hevosten rotu ja ikä. (Hirvonen, Hyyppä, Jansson, Laine & Saastamoinen 2007, 144.)

Ratsastuskouluyrityksen tuotot kertyvät yleensä säännöllisistä tuloista (Hirvonen ym. 2007, 143.). Asiakkaat, eli koulun hevosilla ratsastustunnille ratsastamaan tulevat henkilöt, maksavat tunnista yritykselle ennalta määrätyn hinnan. Hinnat voivat vaihdella talleittain, mutta keskimääräinen ratsastustunnin hinta on 16 - 30 euroa. Pääkaupunkiseudun sekä suurimpien kaupunkien hinnat voivat olla korkeammat. (Suomen Ratsastajainliitto ry 2012)

Hevosten täysihoitopalveluita tarjoavien tallien tuotot ovat myös yleensä melko säännölliset. Tallipaikan vuokran määrä on ennalta sovitun verran, ja se maksetaan talliyritykselle kuukausittain. Säännöllisillä tuloilla voi olla pienentävä vaikutus yrittäjän riskiin. (Hirvonen ym. 2007, 143.)

4.2 Kulurakenne

Yrityksen kokonaiskustannukset sisältävät muuttuvia ja kiinteitä kustannuksia. Muuttuvien kustannusten määrä lisääntyy ja vähenee myynnin mukaan, kun taas kiinteät kustannukset pysyvät melko samana myynnin heilahteluista huolimatta. Muuttuvia kustannuksia ovat muun muassa myyntiin menevien tavaroiden ostot. Kiinteitä kustannuksia ovat esimerkiksi tilavuokrat, sähkö-, puhelin- sekä siivouskulut. Kiinteisiin kustannuksiin voidaan myös laskea henkilöstökulut. (Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 56.)

Hevosten täysihoitopalveluita tarjoavien yritysten *muuttuvat kustannukset* sisältävät hevosten rehut sekä karsinan kuivikkeet, sillä niiden tarvittavaan määrään vaikuttaa oleellisesti, kuinka paljon tallissa on hevosia. Todennäköisesti nämä kulut sisältyvät myös ratsastuskouluyritysten muuttuviin kustannuksiin, sillä tuntihevosten määrä vaikuttaa, kuinka paljon ratsastustunteja voidaan pitää. Hirvosen ym. (2007, 147 - 148.) esimerkkilaskelman mukaan muuttuviin kustannuksiin voidaan laskea myös sähkö-, vesi- ja aitauskulut, sillä niitä pidetään yleensä arvioperusteisina erinä. Laskelma koskee täysihoitopalveluita (ja hevoskasvatusta), mutta oletettavasti edellä mainitut kulut ovat myös ratsastuskouluyrityksen muuttuvia kustannuksia. Edellä mainittujen kulujen lisäksi ratsastuskouluille aiheutuu myös kengityskuluja, jotka ovat suhteessa hevosten määrään, joten niiden voidaan olettaa lukeutuvan muuttuviin kustannuksiin.

Kiinteät kustannukset pitävät sisällään kaikki muut kulut kuin muuttuvien kustannusten rehut ja kuivikkeet, eli toimisto- ja hallintokuluja, pientavarahankintoja (esimerkiksi kottikärryt, talikot ja lapiot), työkoneiden polttoainekulut, tienhoitomaksut, ratsastusalueiden ylläpitoku-

lut jne. Lisäksi ne sisältävät henkilöstökulut sivukuluineen. Voidaan myös olettaa, että ratsastuskouluyrityksissä kiinteisiin kustannuksiin kuuluisi myös eläinlääkäri- sekä varustehankinnoista (satulat, suitset, harjat jne.) aiheutuvat kulut.

4.3 Pääomarakenne

Pääomarakenteella tarkoitetaan oman ja vieraan pääoman suhdetta, eli mistä yrityksen talous koostuu. Yrityksen omaisuus (kiinteistöt, rakennukset, maa-alueet, kalusto, vaihto-omaisuus sekä rahat ja saamiset) sisältyy taseen vastaavaa-puolelle, rahoituksen sisältyessä vastattavaa-puolelle. Rahoitus koostuu omasta ja vieraasta pääomasta, jossa omalla pääomalla tarkoitetaan yrityksen omistajien yritykseen sijoittamia varoja ja vieraalla pääomalla velkarahoituksella hankittuja varoja. (Niskanen & Niskanen 2004, 17-18.)

Hevosalan yritysten eräs erityispiirre on pääomavaltaisuus, joka muihin palveluyrityksiin verrattuna on hyvin suuri. Hevosyrityksen perustamiseen tarvitaan paljon pääomaa, sillä investoinnit kohdistuvat toimintaympäristöön (rakennukset, hevosten ulkoilutarhat ja laitumet sekä ratsastusalueet) ja hevosiin. Mitä paremmat puitteet tarjotaan asiakkaille ja hevosille, sitä korkeammiksi investointikustannukset kohoavat. Lisäksi investoinneista aiheutuu pääomakustannuksia, jotka rasittavat yrityksen tulosta. Täysihoitopalveluita tarjoavien yritysten investointi- ja pääomakustannukset ovat hevosten verran pienemmät (Hirvonen ym. 2007, 143.). (Piekkari, Ropo, Korhonen & Pussinen 2005, 5-6.)

Tutkimusta varten tilattujen tilinpäätösten mukaan omapääoma koostuu lähinnä osakepääomasta. Jonkin verran yrityksillä on myös sijoitusrahastoja. Vieras pääoma taas sisältää lainaa rahoituslaitoksilta sekä tavallisimpia lyhytaikaisia lainoja (ostovelat, siirtovelat sekä muut velat).

5 Talouden tunnusluvut ja tunnuslukuanalyysi

Talouden tunnuslukujen sekä tunnuslukuanalyysien tarkoitus on antaa tietoa yrityksen sidosryhmille (omistajat, sijoittajat, rahoittajat ja asiakkaat) yrityksen taloudellisesta tilasta. Yrityksen talous on kokonaisuus, jonka toiminnan pitkällä aikavälillä tulee täyttää tietyt perusvaatimukset. Toisin sanoen tunnusluvuilla mitataan yrityksen taloudellista suorituskykyä. Perusidea on, että liiketoiminnan on oltava kannattavaa. Kirjanpitolaki edellyttää, että yrityksen toimintakertomuksessa on esitettävä tunnuslukuja. Tämän lisäksi arvopaperimarkkinalaki edellyttää, että listayritysten on esitettävä tunnuslukuja niiden talouden kuvaamiseksi. (Lep-

piniemi & Kykkänen 2007, 142; Niskanen & Niskanen 2004, 110; Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 87-89.)

Tunnusluvut jaetaan pääsääntöisesti kolmeen pääryhmään: *kannattavuuden*, *vakavaraisuuden* ja *maksuvalmiuden* tunnuslukuihin. Ne esitetään yleensä suhdelukumuodossa, mikä mahdollistaa eri yritysten, erikokoisten yritysten sekä vuosien ja tilikausien keskinäisen vertailun. Suhdelukuja lasketaan tuloslaskelman, taseen ja rahavirtalaskelmien eri eriä suhteuttamalla. Jotta tunnusluvuista saadut mittaustulokset ovat tarkkoja, tulee niiden pohjana olevien tilinpäätösaineistojen olla luotettavia. Tunnusluvun täytyy myös mitata juuri sitä ominaisuutta, jota sen on tarkoituskin mitata (=validiteetti). Lisäksi tunnusluku ei saa antaa sattumanvaraisia tuloksia (=reliabiliteetti). (Niskanen & Niskanen 2004, 110-111; Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 87 - 89.)

Erilaisia talouden tunnuslukuja voidaan muodostaa hyvin suuri määrä. Yritystutkimusneuvottelukunnan (nykyinen Yritystutkimus Ry) julkaisemassa Yrityksen tilinpäätösanalyysi -kirjassa on esitetty 31 erilaista tunnuslukua. Siinä ei kuitenkaan ole kaikki mahdolliset tunnusluvut. Tilinpäätöksestä laskettavien tunnuslukujen lisäksi on olemassa myös kassavirtalaskelmiin sekä osakekohtaisiin laskelmiin perustuvia tunnuslukuja. Nämä kiinnostavat enemmän sijoittajia ja rahoittajia, mutta ovat hyödyllisiä myös investointien ja budjetoinnin näkökulmasta. (Niskanen & Niskanen 2004, 110. ja 169.) Tämä tutkimus keskittyy kannattavuutta kuvaaviin tunnuslukuihin, joten kassavirtalaskelmiin ja osakekohtaisiin perustuviin tunnuslukuihin ei perehdytä tarkemmin.

Tunnusluvut herättävät usein kysymyksiä liittyen niiden tasoon ja arviointiin. Tunnuslukujen sopiva taso ja arviointi riippuvat yrityksen tavoitteista eli siitä, mitä yrityksen omistajat yritykseltään haluavat. Tavoitteet vaihtelevat suuresti yritysten kesken: joillakin yrityksillä ei juuri ole tavoitteita, toisilla tavoitteet ovat vaatimattomia ja toisilla taas tavoitteet ovat korkealla ollen jopa saavuttamattomissa. Talouden tasapainoinen kokonaisuus riippuu täysin yrityksen omista tavoitteista. Eräs tunnuslukuihin liittyvä kysymys liittyy niiden arvon muutokseen, miten ne ovat muuttuneet, onko muutos merkittävä ja mitkä syyt ovat johtaneet siihen. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 89-90.)

Talouden tunnuslukuja ei tuoteta vain siksi, että niitä täytyy tuottaa. Tunnuslukuja täytyy osata tulkita ja analysoida, jotta niiden laskemisesta on konkreettista hyötyä. Tulkinta edellyttää myös ohjearvoja, kiintopisteitä, jotta niiden tasoja voidaan arvioida, ja sitä kautta tehdä johtopäätöksiä. Tulkintaohjeena voi esimerkiksi olla jokin tietty käyttökateprosentti tai ne voivat pohjautua kansanviisauteen. Tärkein asia tunnuslukuja tulkittaessa on kuitenkin muistaa, ettei pidä luottaa vain yhteen tunnuslukuun. Kuten aiemmin on jo mainittu, talous on kokonaisuus ja sitä tulee mitata kokonaisvaltaisesti käyttäen kaikkia pääkomponentteja.

On myös hyvä muistaa, etteivät kaikki tunnusluvut sovi erilaisten liiketoimintojen arviointiin. Esimerkiksi tilitoimiston ja rakennustoimintaa harjoittavan yrityksen toimintaa ei kannata arvioida samoilla mittareilla. Myöskään yhden kauden lukujen perusteella ei kannata tehdä kauskantoisia johtopäätöksiä. Yksi kausi voi sisältää kertaluotoisia eriä, jotka eivät esiinny liiketoiminnassa säännöllisesti, ja kehityssuuntien arvioimiseen tarvitaan useampia vertailukelpoisia lukuja. Vertailutyyppejä voidaan jaotella *ajallisiin poikkileikkausanalyysihin* sekä *aikasarja-analyysihin*. Ajalliset poikkileikkausanalyysit koskevat jotakin tiettyä vuotta, kun taas aikasarja-analyysi koskee peräkkäisiä vuosia. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 90.)

Rekola-Niemisen ja Salmen sanojen mukaan, ”Tunnuslukujen merkitys syntyy niiden tulkinnasta, ei niiden laskemisesta. Tilinpäätöksen tulkinta ja yleensä talouden hallinta tarkoittaa kykyä tehdä johtopäätöksiä informaatiosta.” Tunnusluvuista tehdään kuitenkin toisistaan eroavia johtopäätöksiä melko usein. Eräs syy tähän voi olla se, ettei tunnuslukujen sisältöä tunneta. Riippuu täysin liiketoiminnasta, mitä tunnuslukuja sen arvioimisessa kannattaa käyttää. Eri lukijat myös arvostavat eri asioita, joku arvostaa kasvua kun taas joku toinen turvallisuutta. Myös se, millä aikavälillä arviointia tehdään, vaikuttaa tunnuslukujen tulkintaa (vertaa vuosineljännes ja 10 vuoden aikaväli). Tunnusluvut täytyy kuitenkin aina suhteuttaa johonkin verrattavissa olevaan tietoon. (Niskanen & Niskanen 2004, 111; Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 90-91.)

5.1 Kannattavuus

Kuten jo aiemmin mainittiin, kannattavuudella tarkoitetaan kulujen kattamista suuremmilla tuotoilla, eli liiketoiminnalla on saatu enemmän tuloja kuin niiden hankkimisiksi on uhrattu menoja. Sitä voidaan mitata niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä tarkoitetaan yleensä vuotta tai lyhyempää ajanjaksoa, jolloin yleisimpiä tunnuslukuja ovat eri voittoprosentit. Pitkällä aikavälillä tarkoitetaan 2-5 vuoden ajanjaksoa. Tällöin absoluuttisten tunnuslukujen rinnalle tulevat myös pääoman tuottoasteita esittävät suhteelliset tunnusluvut. (Jylhä & Viitala 2008, 230; Kallunki & Kytönen 2004, 74; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 274.)

Absoluuttinen lähestymistapa on oiva tapa lähestyä kannattavuutta yrityksen sisällä ja sen omia tarpeita varten, mutta suhteelliset kannattavuuden tunnusluvut sopivat paremmin yritysten vertailuun, sillä tuotot suhteutetaan aina yritystoiminnan pääomaan. Neilimo ja Uusi-Rauva (2009) kuvaavat johdon näkökulmasta kannattavuutta seuraavasti: ”Liikkeenjohdon näkökulmasta yrityksen kannattavuus voidaan määritellä siten, että ’yrityksen on pitkällä aikajaksolla myyntituloillaan selviydyttävä kakkien sidosryhmien yritystoimintaan kohdistamien sopimusperäisten velvoitteiden hoitamisesta, minkä lisäksi liikeyrityksen on kyettävä tuottamaan omistajilleen riittävä korvaus heidän yrityksen sijoittamalleen riskipääomalle’”. Kannat-

tavuustavoitteita määriteltäessä johdon kannattaa siis hyödyntää sekä absoluuttisia että suhteellisia kannattavuuden tunnuslukuja, ja peilata niitä tulevaisuuteen. (Kallunki & Kytönen 2004, 74; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 142 - 144; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 274.)

5.1.1 Absoluuttiset tunnusluvut

Tuloslaskelmasta laskettavissa absoluuttisissa tunnusluvuissa verrataan tulosrivejä (=välituloksia) liiketoiminnan tuotot yhteensä -erään. Liiketoiminnan tuotot yhteensä sisältävät liikevaihdon ja muut liiketoiminnan tuotot. Välituloksia verrataan tähän erään, koska myös liiketoiminnan muut kulut sisältyvät tuloslaskelmassa varsinaisen liiketoiminnan kuluihin. Laskettavia tunnuslukuja ovat myyntikate, käyttökate, liiketulos ja nettotulos. Näistä liiketulos ja nettotulos ovat omana jäämänään tuloslaskelmassa. Aiemmin myös myyntikate on ollut osa tuloslaskelmaa, mutta nykyisin se ei enää ole käytössä. Saaduista tunnusluvuista lasketaan suhdelukuprosentit, jolloin saadaan voittoprosentit eli myyntikate-, käyttökate-, liiketulos- ja nettotulosprosentit. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 143; Tölli 2006, 234; Yritystutkimus Ry 2011, 60.)

Myyntikate kertoo, kuinka paljon liikevaihdosta jää jäljelle muuttuvien kustannusten vähentämisen jälkeen. Sitä on käytetty paljon kustannuslaskennassa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa.

$$\text{Myyntikate-\%} = \frac{100 \times \text{Myyntikate}}{\text{Liikevaihto}}$$

(Tölli 2006, 2341, Yritystutkimus Ry 2011, 60.)

Myyntikatteen arviointiin ei ole yleispäteviä ohjearvoja, vaan sitä täytyy arvioida toimialakohtaisesti. Vähittäistavarakaupassa vaihteluväli on noin 18 - 22 %, kun taas pääomavaltaisella teollisuuslalla se voi olla jopa 70 - 80 %. (Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 276.)

Käyttökate kuvaa, kuinka paljon liikevaihdosta jää jäljelle kun siitä on vähennetty sekä muuttuvat että kiinteät kustannukset. Toisin sanoen se kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen poistoja ja rahoituseriä. Sitä käytetään yleensä toimialojen sisäisissä vertailuissa.

$$\text{Käyttökate-\%} = \frac{100 \times \text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$$

(Leppiniemi & Kykkänen 2007, 143; Yritystutkimus Ry 2011, 60-61.)

Sen arviointiin ei ole yleispäteviä tavoitearvoja, vaan sitä tulee arvioida toimialakohtaisesti sekä ottaa huomioon aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraan pääoman määrä. Useimmiten käyttökateprosenttien vaihteluväli on seuraava:

palvelu	5-15 %
kauppa	2-10 %
teollisuus	5-20 %

(Leppiniemi & Kykkänen 2007, 143; Yritystutkimus Ry 2011, 60-61.)

Liiketulos on oikaistun tuloslaskelman ensimmäinen välitulos. Se kertoo, kuinka paljon liiketoiminnan tuotoista on jäljellä poistojen jälkeen eli ennen veroja ja rahoituseriä. Se on myös kansainvälisesti paljon käytetty tunnusluku. Kansainvälisessä tilinpäätös- ja rahoituskirjallisuudessa siitä käytetään nimitystä EBIT-luku (earnings before interest and taxes). Virallisessa tuloslaskelmassa kyseessä olevaa tulosriviä kutsutaan liikevoitoksi, ja se eroaa liiketuloksesta tilinpäätösanalyysissä tehtyjen oikaisujen verran.

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{100 \times \text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$$

$$\text{Liikevoitto-\%} = \frac{100 \times \text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}}$$

Liiketulosprosenttia voidaan jossain määrin käyttää toimialojen sisäiseen vertailuun sekä eri toimialojen vertailuun, mutta soveltuu pääsääntöisesti yksittäisen yrityksen kehityksen seurantaan. Liiketulosprosentille on olemassa seuraavat ohjearvot:

hyvä	yli	10 %
tydyttävä	5 -	10 %
heikko	alle	5 %

(Niskanen & Niskanen 2004, 1131, Yritystutkimus Ry 2011, 60-61.)

Nettotulos kuvaa kirjanpidon tilikauden tulosta. Se saadaan kun liiketulokseen lisätään rahoitustuotot sekä vähennetään rahoituskulut ja verot.

$$\text{Nettotulos-\%} = \frac{100 \times \text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$$

Yrityksen toimintaa pidetään kannattavana, jos nettotulos on positiivinen. Sen sijaan voitonjakotavoitteet sekä pääomarakenteen vahvistamispyrkimykset määrittelevät tuloksen riittävyyden ja vähimmäismäärän. (Yritystutkimus Ry 2011, 62.)

5.1.2 Suhteelliset tunnusluvut

Kuten aiemmin kerrottiin, suhteelliset tunnusluvut ovat pitkän aikavälin tunnuslukuja, ja niillä kuvataan pääoman tuottoastetta. Pääoman tuottoaste kertoo yrityksen tilikauden aikana saavutetun tuloksen suhteessa käytössä olleeseen pääomaan. Suhteellisia tunnuslukuja ovat oman pääoman tuotto-% (ROE), sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI) sekä kokonaispääoman tuotto-%. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 144.)

Oman pääoman tuotto-% (ROE) kertoo oman pääoman tuottoasteen yrityksen omistajien näkökulmasta. Sillä mitataan yrityksen kykyä tuottaa voittoa omistajien sijoittamille pääomille, ja sitä tulisi verrata heidän asettamiin tuottovaatimuksiin. Oman pääoman tuottoasteen tulisi olla hieman korkeampi kuin vieraan pääoman rahoituskustannukset, sillä ilman vakuuta oleva oma pääoma on yrityksessä niin sanottua riskirahaa.

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{100 \times \text{Nettotulos (12kk)}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 144; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 280-281; Niskanen & Niskanen 2004, 116; Yritystutkimus Ry 2011, 65.)

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI = Return On Investment Assets) on yksi käytetyimmistä kannattavuuden tunnusluvuista. Sillä kuvataan, kuinka paljon yritys on tehnyt voittoa siihen sijoitetulle korkoa tai tuottoa vaativalle pääomalle. Ensisijaisesti sitä käytetään yrityksen keskimääräisten pääomakustannusten vertailussa, ja se sopii parhaiten käytettäväksi kun oma ja vieras pääoma ovat lähes tasapainossa. Jos sijoitetun pääoman tuotto-% vastaa keskimääräistä yrityksen vieraasta pääomasta maksamaa korkoa, voidaan sitä pitää välttävänä. Vertailtavuutta voi heikentää riittävän tiedon puute korollisesta ja korottamasta vieraasta pääomasta, sekä suuret investoinnit ja arvonkorotukset.

Sijoitettu pääoma = taseen loppusumma - korottomat velat (siirtovelat, ostovelat ja ennakot)

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{100 \times (\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot (12kk)})}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 144; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 278; Niskanen & Niskanen 2004, 115; Tölli 2006, 237; Yritystutkimus Ry 2011, 64.)

Sijoitetun pääoman tuotto-%:n arvioinnissa tulee ottaa huomioon yrityksen toimintaan liittyvät riskit. Sijoittajat ja rahoittajat voivat hyväksyä matalamman tuotto-%:n, jos tuotto on varma ja riski pieni. Korkeariskisemmältä sijoittajat ja rahoittajat taas odottavat suurempaa tuotto-%:ta. Alla ohjearvoja sijoitetulle pääoman tuotto-%:lle:

yli 15 %	hyvä
0 - 15 %	tydyttävä
negatiivinen	heikko

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 145.)

Kokonaispääoman tuotto-% sopii kuvamaan yrityksen kannattavuutta koko sen talouden kannalta. Sillä voi myös olla vaikutusta julkisyhteisön päätökseen myötää yritykselle rahoitusta. Aikaansaatu tuotto niin omistajille, rahoittajille kuin yhteiskunnalle suhteutetaan yrityksen käytössä olleeseen kokonaispääomaan. Kokonaispääoman tuotto-% on kannattavuuden mittari, johon ei voida vaikuttaa yrityksen verotustekniikalla tai veronmaksupolitiikalla.

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = \frac{100 \times (\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot (12 kk)})}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 144-145; Yritystutkimus Ry 2011, 63-64.)

Kokonaispääoman tuotto-%:n vertailua yritysten välillä hankaloittaa yritysten mahdollisuus tehdä arvonkorotuksia eri tavoin. Arvonkorotuksia tehneiden yritysten tuotto-%:t ovat alhaisempia kuin niiden yritysten, jotka käyttävät ainoastaan hankinta-arvoja tasearvojen pohjana. Arvonkorotukset vaikuttavat myös yrityksen oman kehityskaaren vertailuun. Kokonaispääoman tuotto-%:n ohjearvoina voidaan kuitenkin pitää seuraavia:

yli 10 %	hyvä
5- 10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 145; Yritystutkimus Ry 2011, 64.)

5.2 Vakavaraisuus

Vakavaraisuudella tarkoitetaan vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta, eli sillä kuvataan yrityksen rahoitusrakennetta. Vakavarainen yritys selviää vieraan pääoman korkokuluista sekä muista pitkän aikavälin velvoitteistaan vaivattomasti. Ollakseen vakavarainen yrityksen vieraan pääoman osuuden ei tulisi olla liian suuri suhteessa kokonaispääomaan. Vakavarainen yritys pystyy vastaamaan ulkoisiin ja sisäisiin riskeihin paremmin kuin velkaantunut yritys. Yleisin tunnusluku vakavaraisuuden mittaamiseen on omavaraisuusaste, mutta tämän lisäksi käytetään myös suhteellista velkaantuneisuutta sekä gearing-prosenttia.

(Kallunki & Kytönen 2004, 80; Niskanen & Niskanen 2004, 130; Töllli 2006, 238.)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen arviointi ei aina ole yksiselitteistä, sillä markkinatilanne voi vaikuttaa siihen, kannattaako yrityksen velkaantuneisuutta hieman kasvattaa. Kyse on niin sanotusta hallitusta velkaantumisesta. Niskanen & Niskanen mukaan yksi velkaantumisen etu on vieraan pääoman pienempi tuottovaatimus suhteessa omaan pääomaan. Tällöin myös korkojen verovähennyskelpoisuus pienentää tuottovaatimusta entisestään. Toinen velkaantumisen etu on velkaantumisen vipuvaikutus, sillä velkaantumisesta johtuen yrityksen odotettu osakekohtainen tuotto kasvaa. Vipuvaikutuksen haittapuolena on kuitenkin velkaantumisesta johtuva kasvava riski. (Niskanen & Niskanen 2004, 130.)

5.2.1 Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste kertoo oman pääoman ja koko pääoman suhteen prosentteina. Laskukaavassa oma pääoma sisältää oman pääoman, varaukset, arvostuserät ja kertyneiden poistoerojen määrän. Taseen loppusummasta vähennetään saadut ennakot, sillä niiden ei katsota olevan osa rahoitusriskejä sisältävää vierasta pääomaa.

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{100 \times \text{oma pääoma}}{\text{(taseen loppusumma - saadut ennakot)}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 146; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 287.)

Omavaraisuusasteen arviointiin on laadittu ohjeavot. Nämä ovat suuntaa antavia, sillä tämänkin tunnusluvun arviointi on yrityskohtaista. Omavaraisuusaste on ainoa vakavaraisuuden tunnusluku, joka on ilmoitettava tilinpäätöksen yhteydessä.

yli 40 %	hyvä
20 - 40 %	tyydyttävä
alle 20 %	heikko

(Kallunki & Kytönen 2004, 81; Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 146; Niskanen & Niskanen 2004, 133.)

5.2.2 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellisella velkaantuneisuudella kuvataan vieraan pääoman suhdetta yrityksen liikevaihtoon. Toisin sanoen sillä kuvataan yritykseen kohdistuvaa velkarasitetta ja sen muutoksia. Tunnusluku sopii hyvin ainoastaan saman toimialan sisäiseen vertailuun, sillä eri toimialoja edustavat yritykset voivat saada vierasta pääomaa eri suhteissa.

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} = \frac{100 \times \text{taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{liikevaihto}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 146; Niskanen & Niskanen 2004, 132.)

Jotta yrityksen on mahdollista selviytyä vieraan pääoman velvoitteista, suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää siltä hyvää liiketulosta. Kuten omavaraisuusastetta, myös suhteellista velkaantuneisuutta on järkevää verrata vain saman toimialan yritysten kesken. Tällöin saadut tulokset ovat luotettavampia. Alla esimerkki tuotannollisten yritysten ohjearvoista:

alle 40 %	hyvä
40 - 80 %	tyydyttävä
yli 80 %	heikko

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 146-147; Yritystutkimus Ry 2011, 67.)

5.2.3 Gearing-luku

Gearing-luku on toiselta nimitykseltään nettovelkaantumisaste. Tunnusluku kertoo korollisen vieraan pääoman ja oman pääoman suhteen, eli sitä käytetään niiden määrien keskinäisissä vertailuissa. Gearing-luku on nykyään melko yleisessä käytössä, johtuen mahdollisesti kirjanpitolautakunnan suosituksesta. Laskukaavassa korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään

rahat ja rahoitusarvopaperit, sillä niitä pidetään likvidinä varallisuutena, jolla on teoriassa mahdollista lyhentää velkoja.

Korollinen vieras pääoma = vieras pääoma - saadut ennakot - ostovelat

Gearing-luku =
$$\frac{100 \times \text{korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{oma pääoma}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 147; Niskanen & Niskanen 2004, 133; Yritystutkimus Ry 2011, 68.)

Gearing-luvulla mitattuna vakavaraisuutta voidaan pitää hyvänä, jos tunnusluku saa enintään arvon yksi (100 %). Tällöin nettovelkaa on enintään oman pääoman verran. Negatiivinen luku tarkoittaa, että yrityksen oma pääoma on negatiivinen eli tappioiden määrä on suurempi kuin oma pääoma. Tämä johtaa siihen, että yrityksen vakavaraisuus luokitellaan heikoksi.

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 147; Niskanen & Niskanen 2004, 134.)

5.3 Maksuvalmius

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä juoksevista, eli lyhyen aikavälien, maksuvelvoitteista sekä mahdollisista yllättävistä kuluista. Yrityksen on helpompi selvitä velvoitteistaan, kun sen maksuvalmius on hyvä. Lisäksi hyvä maksuvalmius voi mahdollistaa käteisalennusten käytön, jolloin ostot tulevat yritykselle halvemmaksi. Tästä syystä esimerkiksi tavarantoimittajat ovat kiinnostuneita tunnusluvuista, jotka kuvaavat yrityksen maksuvalmiutta. Hyvän maksuvalmiuden turvaamiseksi yrityksellä tulee olla rahavaroja tai likviditeettitään hyviä varoja. Varat ovat likvidejä, kun ne voidaan nopeasti muuttaa rahaksi. Mitä enemmän niitä on, sitä parempi yritys on maksuvalmiudeltaan. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 147; Niskanen & Niskanen 2004, 117; Tölli 2006, 239.)

Maksuvalmiuden tunnusluvut voidaan jakaa likviditeettitavoitteisiin ja pääoman sitoutumista kuvaaviin tunnuslukuihin. Likviditeettitavoitteisia tunnuslukuja ovat *quick ratio* sekä *current ratio*, kun taas pääoman sitoutumista kuvaavia ovat *käyttöpääoma* ja *nettokäyttöpääoma* sekä *pääoman kiertoaika-tunnusluvut*. Nämä kaikki ovat tase-eriin pohjautuvia maksuvalmiuden tunnuslukuja, mutta niiden rinnalla on tapana esittää myös kassavirtapohjaisia tunnuslukuja. Kassavirtapohjaisia tunnuslukuja ei kuitenkaan tulla käsittelemään tässä tutkimuksessa. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 147; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 282-283; Niskanen & Niskanen 2004, 117-118.)

5.3.1 Quick Ratio ja Current Ratio

Quick ratiolla mitataan rahoitusomaisuuden suhdetta lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, eli kuinka yritys selviytyy lyhytaikaisten velvoitteiden maksuista käyttäen ainoastaan rahoitusomaisuutta. Lyhytaikaisella vieraalla pääomalla tarkoitetaan alle vuoden päästä erääntyvää velkaa. Siitä tulee myös vähentää saadut ennakot sillä niiden ei katsota olevan samankaltaista velkaa kuin muiden velkojen. Tunnusluvulla mitattuna maksuvalmius on hyvä, jos rahoitusomaisuutta on enemmän kuin lyhytaikaista vierasta pääomaa.

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}}$$

Arvioinnin ohjearvot:	yli 1	hyvä
	0,5 - 1	tydyttävä
	alle 0,5	heikko

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 148.)

Current ratio mittaa samaa asiaa kuin quick ratio, mutta hieman pidemmällä aikavälillä. Current ratiossa rahoitusomaisuuteen lisätään vaihto-omaisuus, jonka ei katsota olevan yhtä helpposti muutettavissa rahaksi kuin rahoitusomaisuuden.

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Arvioinnin ohjearvot:	yli 2	hyvä
	1 - 2	tydyttävä
	alle 1	heikko

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 148; Niskanen & Niskanen 2004, 118-119.)

Sekä Quick että Current ratio mittaavat tilinpäätöshetken tilannetta eli ne kuvaavat maksuvalmiutta yhtenä päivänä. Maksuvalmius voi kuitenkin vaihdella tilikauden aikana hyvin paljon, mikä heikentää näiden tunnuslukujen käyttöä. Tilinpäätöshetkellä quick ja current ratio voivat myös saada vääristyneitä arvoja, sillä tilinpäätösotot voivat verotussyistä olla normaalia poikkeavia. Sama manipulointavuus haittaa myös muita tilinpäätöshetken tunnuslukuja. (Niskanen & Niskanen 2004, 121; Yritystutkimus Ry 2011, 72.)

5.3.2 Käyttöpääoma ja nettokäyttöpääoma

Käyttöpääomalla mitataan yrityksen juoksevaan liiketoimintaan sitoutuvan rahoitustarpeen määrää. Yrityksen rahoitusrakenne on vakaalla pohjalla, jos käyttöpääoma on rahoitettu pysyvämmällä rahoituksella eli osittain lyhytaikaisella ja osittain pitkäaikaisella pääomalla, joka voi olla niin omaa kuin vierasta pääomaa. Tunnuslukua voidaan arvioida yritysakohtaisesti yrityksen omien tavoitteiden mukaan.

Käyttöpääoma = vaihto-omaisuus + myyntisaamiset - ostovelat - saadut ennakot

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 149; Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 283-284; Yritystutkimus Ry 2011, 68-69.)

Nettokäyttöpääomalla taas mitataan, kuinka paljon käyttöpääomasta on rahoitettu pitkäaikaisella vieraalla pääomalla tai omalla pääomalla. Jos tunnusluvun arvon negatiivinen, ei yrityksen juokseva liiketoiminta tarvitse rahoitusta ollenkaan. Negatiivinen tunnusluku voi kuitenkin kertoa rahoitusvaikeuksista.

Nettokäyttöpääoma = vaihto-omaisuus + rahoitusomaisuus - lyhytaikainen vieras pääoma

(Neilimo & Uusi-Rauva 2009, 283-284; Niskanen & Niskanen 2004, 117-118; Yritystutkimus Ry 2011, 68 - 69.)

Kun käyttöpääoma tai nettokäyttöpääoma suhteutetaan liikevaihtoon, saadaan tunnusluvut käyttöpääomaprosentti sekä nettokäyttöpääomaprosentti. Nämä antavat kuvaa rahoitustarpeista, joita esimerkiksi toiminnan laajentamiseen tarvitaan, sillä niiden avulla voidaan seurata maksuvalmiuden kehitystä suhteessa liikevaihdon kehitykseen.

$$\text{Käyttöpääoma-\%} = \frac{100 \times \text{käyttöpääoma}}{\text{liikevaihto}}$$

$$\text{Nettokäyttöpääoma-\%} = \frac{100 \times \text{nettokäyttöpääoma}}{\text{liikevaihto}}$$

(Niskanen & Niskanen 2004, 121; Yritystutkimus 2011, 69.)

5.3.3 Kiertoajat

Kiertoaikoja kuvaavilla tunnusluvuilla mitataan yrityksen liiketoimintaan sitoutuneen rahan määrää. Niillä arvioidaan, kuinka tavanomaisia maksuajat ja varaston kierto ovat, millaisia rahoitustarpeita niihin liittyy sekä muita yritystoiminnan suunnitteluun vaikuttavia asioita. Kiertoaikoja lasketaan käyttöpääoman eristä eli myyntisaamisista, ostovelosta sekä vaihto-omaisuudesta. Tunnusluvut kertovat, kuinka nopeasti niihin sitoutunut rahan määrä on muutettavissa rahaksi. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 149; Niskanen & Niskanen 2004, 122.)

Myyntisaamisten kiertoajalla kuvataan, kuinka kauan myyntitulojen saaminen yrityksen kaasaan kestää, eli kuinka pitkään myyntitulot ovat saamista ennen rahaksi muuttumista. Vastavasti ostovelkojen kiertoajalla tarkoitetaan, kuinka kauan ostovelat ovat velkaa ennen niiden maksua. Se siis kertoo ostovelkojen keskimääräisen maksuajan. Vaihto-omaisuuden kiertoajalla mitataan varastoon sitoutuneen pääoman määrää, eli kiertoaika kertoo kuinka pitkän ajan tavarat odottavat varastossa ennen niiden myyntiä. Laskukaavassa vaihto-omaisuuteen ei lasketa mukaan mahdollisia ennakkomaksuja.

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = \frac{365 \times \text{myyntisaamiset}}{\text{liikevaihto}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{365 \times \text{ostovelat}}{\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut}}$$

$$\text{Vaihto-omaisuuden kiertoaika} = \frac{365 \times \text{vaihto-omaisuus}}{\text{Liikevaihto}}$$

(Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 149; Niskanen & Niskanen 2004, 122-127.)

Myyntisaamisten kiertoaikaa on hieman hankala tulkita, sillä tunnusluku ei anna tarkkaa kuvaa myyntisaamisten tilasta. Tähän vaikuttaa se, että tunnusluvun arvo muuttuu myynnin muuttuessa, vaikka asiakkaiden maksukäyttäytymisessä ei tapahtuisi muutoksia. Ostovelkojen pitkä kiertoaika kertoo, että yritys on joko lykännyt maksujen maksamista tai saanut pitkiä maksuaikoja. Lyhyt maksuaika voi kuitenkin olla merkki likviditeettiongelmista eli muiden rahoituslähteiden tilanne voi olla heikko. Hitaasti kiertävä varaston kertoo, että tavara seisoo varastossa pitkään ja siihen sitoutuu enemmän käyttöpääomaa. Tunnuslukuun vaikuttaa kuitenkin se, että ostojen määrässä voi olla tilapäisiä muutoksia. (Niskanen & Niskanen 2004, 122-127.)

6 Kannattavuuslaskelmat

Tutkimus käsittelee hevostalouden kannattavuutta, joten tutkimuksessa esitetyt laskelmat keskittyvät kannattavuuden tunnuslukuihin. Mukaan on otettu myös pari vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukua, jotta kannattavuutta ja taloutta voidaan arvioida hieman laajemmin. Tunnuslukujen laskemista varten kaupparekisteristä tilattiin kuuden hevosalan yrityksen tilinpäätökset, jotka jakaantuvat tasan tutkimukseen valittujen toimintamuotojen kesken.

Kaikki yritykset sijaitsevat Uudenmaan alueella, joko pääkaupunkiseudulla tai sen lähikunnissa. Valittujen yritysten taustatietoja (perustamisvuosi, asiakasmäärä, tallipaikkojen määrä jne.) ei ole selvitetty, ja tutkimusta varten ne on nimetty aakkosin. Ratsastuskouluja kutsutaan nimillä yritys A, yritys B sekä yritys C, ja täysihoitopalveluita tarjoavia nimillä yritys D, yritys E ja yritys F. Niitä tarkastellaan ensin toimintamuodoittain (ratsastuskoulut ja täysihoitopalveluita tarjoavat), minkä jälkeen niitä vertaillaan keskenään.

Kannattavuuden tunnusluvuiksi valittiin lyhyen ja pitkän aikavälin tunnuslukuja, eli eri voittoprosentteja sekä pääoman tuottoasteita kuvaavia lukuja. Lyhyen aikavälin tunnusluvuiksi valittiin myyntikate-%, käyttökate-% sekä nettotulos-%. Näiden avulla voidaan arvioida yritysten kannattavuutta lyhyellä aikavälillä, ja selvittää tuottojen sekä kulujen suhdetta. Pääoman tuottoastetta kuvaavista tunnusluvuista valittiin oman pääoman tuottoprosentti sekä sijoitetun pääoman tuottoprosentti. Niillä selvitetään yrityksen tulosta käytössä olleeseen pääomaan.

6.1 Voittoprosentit

Tarkastellaan ensin ratsastuskoulujen voittoprosentteja. Kuten jo aiemmin mainittiin, Neilimon ja Uusi-Rauvan (2009) mukaan pääomavaltaisella teollisuusalalla myyntikateprosentti voi olla 70-80 %. Hevosala on myös hyvin pääomavaltainen, joten senkin myyntikateprosenttien voidaan olettaa olevan vastaavaa luokkaa. Myös laskelmat tukevat tätä päätelmää. Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 1 voidaan nähdä, että myyntikateprosentit vaihtelevat noin 77 - 91 % välillä. Huonoimman ja parhaimman myyntikateprosentin ero on noin 15 prosenttiyksikköä. Koska muuttuvat kustannukset koostuvat enimmäkseen rehuista ja kuivikkeista, voi ero johtua näiden erilaisista ostotarpeista. Yritys C voi mahdollisesti tuottaa osan rehuista itse, kun taas yritys B joutuu hankkimaan kaiken viljelijöiltä sekä muilta toimittajilta. Lisäksi jos yrityksessä työskentelee kengitystaitoisia työntekijöitä (tai yrittäjä itse), voidaan kustannuksia saada hieman pienemmiksi. Myyntikateprosentin perusteella myös yrityksen A täytyy käyttää enemmän ostopalveluita rehujen sekä kuivikkeiden hankkimiseen.

Malliyritysten käyttökateprosentit ovat 27,38 % (A), -4,60 % (B) ja 23,05 % (C). Ohjearvona teollisuusalalla, joka edelleen pääomavaltaisena vastaa parhaiten hevosalaa, on 5-20 %. Tähän verraten yritysten A ja C käyttökateprosentit ovat hyviä, joskin myyntikateprosentin perusteella hieman yllättäen yritys A:lla se on parempi kuin yritys C:llä. Yritys B:n negatiivinen käyttökateprosentti ei tuloksen eikä kannattavuuden kannalta ole hyvä asia. Kuten aiemmin mainittiin, käyttökateeseen vaikuttaa muuttuvien kustannusten lisäksi kiinteät kustannukset eli henkilöstökustannukset sekä muut liiketoiminnan kulut. Suhteessa liikevaihtoon yritys A:n henkilöstökulut ovat huomattavasti pienemmät kuin yrityksillä B ja C. B:n ja C:n henkilöstökustannukset olivat lähes puolet yritysten liikevaihdoista kun taas A:lla ne olivat vain hieman vajaat 22 %. Euroissa mitattuna henkilöstökulujen ero suurimman (C) ja pienimmän (A) välillä on noin 150 000 euroa. Malliyritysten tilinpäätösten liitetiedoista käy ilmi, että yritys A:lla on keskimäärin ollut 8 työntekijää, Yritys B:llä 11 ja yritys C:llä 9. Henkilöstön määrässä ei siis ole kovin suuria eroja. Tästä huolimatta yrityksessä C on maksettu huomattavasti enemmän palkkoja kuin yrityksessä A, jolla työntekijöitä on vain yksi vähemmän. Mahdollisesti yrityksen omistaja ja/tai omistajat työskentelevät yrityksessä paljon itse. Yritys C:n liiketoiminnan muut kustannukset ovat suhteessa liikevaihtoon pienemmät kuin yritys A:lla ja B:llä.

Yritysten nettotulosprosentit ovat 2,53 % (A), -24,72 % (B) ja 8,93 % (C). Yritys B:n nettotulosta voidaan pitää huonona, mutta taustoja tuntematta on vaikea sanoa, onko se todellisuudessa pitkällä aikavälillä huono. Yrityksen tilinpäätöstietojen perusteella, yritys on tuottanut voittoa ennen vuoden 2010 tilikautta. Lisäksi tilinpäätöstiedoista voidaan nähdä, että yritys on tehnyt investointeja aineellisiin hyödykkeisiin eli rakennuksiin/rakennelmiin ja/tai koneisiin ja kalustoihin noin 100 000e edestä. Investointien myötä poistojen sekä rahoituskustannusten määrä on kasvanut.

	YRITYS A	YRITYS B	YRITYS C
Myyntikate-%	80,48 %	76,79 %	90,56 %
Käyttökate-%	27,38 %	-4,60 %	23,05 %
Nettotulos-%	2,53 %	-24,72 %	8,93 %

Taulukko 1: Ratsastuskoulujen voittoprosentit.

Tutkimukseen valittujen täysihoidotallien myyntikateprosentit ovat keskenään hyvin samansuuruisia, joten todennäköisesti kaikki joutuvat hankkimaan rehut ja kuivikkeet pääasiassa vierailta viljelijöiltä ja toimittajilta. Alempana olevasta taulukosta 2 voidaan nähdä, että myyntikateprosentit ovat 86,07 % (yritys D), 88,62 % (yritys E) ja 83,20 % (yritys F).

Käyttökateproseenteissa on jo hieman eroa kahden ja yhden muun yrityksen välillä. Yritys D:n sekä yritys F:n käyttökateprosentit ovat 10,85 % ja 13,19 %, kun taas yritys E:llä se on 36,47 %. Yritys D:n ja F:n henkilöstökustannukset sekä liiketoiminnan kustannukset ovat verrattain samat liikevaihtoon suhteutettuna, mutta Yritys E:n molemmat kustannuserät ovat suhteessa pienemmät. Sen henkilöstökustannukset ovat vain noin 26 % liikevaihdosta kun taas D:llä ja F:llä ne ovat 38 %. Vuonna 2011 yritys D:llä on ollut vain yksi työntekijä, yritys E:llä 3 ja yritys F:llä jopa 9. On mahdollista, että yritys E:n omistaja työskentelee tallilla paljon itse, ja hänen työntekijänsä ovat osa-aikaisia (tai yksi on kokoaikainen ja muut kaksi osa-aikaisia). Liiketoiminnan muut kulut jakautuvat melko samalla tavalla kuin henkilöstökustannukset: yritys D noin 37 %, yritys E noin 25 % ja yritys F noin 32 %. Todennäköisesti yritys E:n omistaja ja/tai hänen puolisonsa pystyvät hoitamaan talliin liittyviä asioita enemmän itse verrattuna kahteen muuhun yritykseen.

Täysihoidotalliyriytysten tulokset ovat yhtä lukuun ottamatta voiton puolella. Yritys D:n nettotulosprosentti on -44,21 %, kun taas yritys E:llä se on 0,31 % ja yritys F:llä 1,95 %. Muuttuvien ja kiinteiden kustannusten jälkeen yritys E ja F kykenevät siis selviytymään pääomakustannuksista tuottamalla vielä voittoa. Yritys D:llä ei mene yhtä hyvin. Kuten ratsastuskouluyritysten kohdalla mainittiin, voi tulos olla toistaiseksi huono. Yrityksen pysyvissä vastaavissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia lisäyksien suhteen, joten yritys ei ole tehnyt investointeja ainakaan vuoden 2011 aikana. Voi olla, että mittavat investoinnit ovat tapahtuneet aiempina vuosina tai sitten yritys on vielä nuori. Perustettaessa alkuinvestoinnit ovat voineet olla merkittävän suuret, joten niistä aiheutuu vielä suuria pääomakustannuksia. E:n ja F:n toiminta voi taas olla jo melko vakiintunutta. Liikevaihdon ja henkilöstön määrän perusteella voidaan myös päätellä, että yritys D on muita yrityksiä selkeästi pienempi. Ja mahdollisesti nuorena yrityksenä, sillä voi kestää vielä joitakin vuosia ennen kuin se kykenee tuottamaan voittoa.

	YRITYS D	YRITYS E	YRITYS F
Myyntikate-%	86,07 %	88,62 %	83,20 %
Käyttökate-%	10,85 %	36,47 %	13,19 %
Nettotulos-%	-44,21 %	0,31 %	1,95 %

Taulukko 2: Täysihoidotallien voittoprosentit.

Yhteenvedona ratsastuskoulujen ja täysihoitotallien voittoprosenteista voidaan sanoa, että kaikkien myyntikateprosentit ovat hyvällä tasolla. Käyttökateprosentteissa tulee jo hieman hajontaa, mutta lähes kaikki yritykset pysyvät pääomavaltaisen alan yleisessä hajontahaarukassa. Tässä tapauksessa hajontahaarukalla tarkoitetaan aikaisemmin esitettyä pääomavaltaiselle teollisuusalalle määriteltyä käyttökateprosenttia eli 5-20 %. Käyttökateprosenttiin vaikuttaa eniten henkilöstökustannukset, jotka ovat suuret lähes kaikilla tutkimukseen valituilla yrityksillä. Nettotulosprosenttiin taas vaikuttavat pääomakustannukset eli poistot ja rahoituskulut. Jos yritys on nuori tai sillä on viimevuosina ollut merkittäviä investointeja, voi tulos olla joitakin vuosia kannattamaton. Pääsääntöisesti tutkitut yritykset tuottivat voittoa, ratsastuskoulut enemmän kuin täysihoitotallit.

6.2 Pääoman tuotto-%

Pääoman tuotto-%:n tutkimukseen valittiin tutkittavaksi yritysten *oman pääoman tuotto-%:n* sekä *sijoitetun pääoman tuotto-%:n*. Kuten aikaisemmin tutkimuksessa todettiin, pääoman tuotto-%:n arvioimiseen vaikuttaa omistajien ja sijoittajien odotukset tuotosta sekä toimintaan liittyvät riskit. Tästä johtuen yritysten arvioiminen pääoman tuotto-%:n perusteella jää vain pintapuoliseksi. Saatuja lukuja verrataan aiemmin esitettyihin ohjearvoihin mahdollisuuksien mukaan.

Ratsastuskouluyritysten oman pääoman tuotto-%:n ovat 26,61 % (A), 170,27 % (B) ja 13,98 % (C). Ne on esitetty myös alla olevassa taulukossa 3. Yritys B:n negatiivinen tulos sekä negatiivinen keskimääräinen oma pääoma aiheuttavat sen, että laskettu arvo näyttää paremmalta kuin se oikeasti on eli tulosta voidaan pitää vääristyneenä. Tällöin sitä ei voida verrata muihin yrityksiin. Yritys A:n ja B:n ovat tuottaneet voittoa omistajien yritykseen sijoittamalle omalle pääomalle. Myös sijoittajien näkökulmasta nämä yritykset ovat tuottaneet voittoa, sillä niiden sijoitetun pääoman tuotto-%:n ovat 1,42 % (A) ja 14,59 % (C). Ohjearvojen mukaan molempien tuotto-%:n ovat tyydyttävällä tasolla. Yritys C:n sijoitetun pääoman tuotto-%:n voidaan ehkä jopa hyvänä. Yritys A:lla tunnusluvun käytettävyyttä saattaa rajoittaa oman ja vieraan pääoman epätasapainoisuus. Myös yritys B:n oman ja vieraan pääoman epätasapainoisuuden vuoksi tämä tunnusluku ei välttämättä ole käyttökelpoinen, mutta todettakoon, että yritys ei ole tuottanut sijoittajilleen voittoa.

	YRITYS A	YRITYS B	YRITYS C
Oman pääoman tuotto-%	26,61 %	170,27 %	13,98 %
Sijoitetun pääoman tuotto-%	1,42 %	-31,42 %	14,59 %

Taulukko 3: Ratsastuskoulujen pääoman tuotto-%:n.

Täysihoidotallien pääoman tuotto prosentit voidaan nähdä alla olevasta taulukosta 4. Oman pääoman tuotto prosentit ovat positiivisia yrityksillä E ja F, kun taas yritys D:n tuottoaste on negatiivinen. Yritykset E ja F siis tuottavat omistajien sijoittamalle pääomalle voittoa, F enemmän kuin E. Yritys F:n oma pääoma on tosin melko paljon pienempi kuin kahdella muulla yrityksellä. Voi siis olla, että yritys F:n oman pääoman tuottoasteen odotettaisiin olevan parempi. Yritys F on tuottanut voittoa myös sijoittajillensa, sillä sen sijoitetun pääoman tuottoaste on 7,43 %. Arvo on ohjearvojen mukaa tyydyttävällä tasolla. Myös yritys E:n sijoitetun pääoman tuottoaste on tyydyttävä, tosin heikompi kuin yritys F:n. Toisaalta sen oma ja vieras pääoma eivät ole tasapainossa, joten tunnusluku ei välttämättä ole yhtä käyttökelpoinen sen kohdalla. Yritys D ei ole tuottanut voittoa aivan niin huonosti sijoittajille kuin omistajilleen, mutta sen tuottoaste on silti heikko. Voitto prosenttien yhteydessä arveltiin, että yritys D olisi melko nuori yritys, joka ei ole vielä ehtinyt tehdä tulosta. Tuloksen parantuessa myös pääoman tuottoasteet parantuvat.

	YRITYS D	YRITYS E	YRITYS F
Oman pääoman tuotto-%	-13,48 %	0,28 %	10,55 %
Sijoitetun pääoman tuotto-%	-4,59%	0,27 %	7,43 %

Taulukko 4: Täysihoidotallien pääoman tuotto prosentit.

Pääoman tuottoasteet kuvaavat yrityksen kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Laskelmien perusteella yrityksiä C ja F liiketoiminta on selkeästi kannattavaa. Lisäksi Yrityksiä A ja E yritystoiminta on kannattavaa, joskin vähemmän kuin C: ja F:n. Niiden kannattavuus voi kuitenkin olla väliaikaisesti heikompi. Pääoman tuottoastetta kuvaavien tunnuslukujen perusteella yritykset B ja D eivät ole kannattavia ainakaan tällä hetkellä. Erot kannattavuuksissa voivat johtua tehdyistä investoinneista ja osa yrityksistä voi olla vielä suhteellisen nuoria.

6.3 Vakavaraisuus ja maksuvalmius

Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut eivät ole tämän tutkimuksen pääosassa, joten niistä on valittu vain muutama tunnusluku käsiteltäväksi. Yhdessä kannattavuuden tunnuslukujen kanssa niiden avulla voidaan arvioida yritysten taloutta ja kannattavuutta hieman kokonaisvaltaisemmin. Arvioitaviksi tunnusluvuiksi on valittu omavaraisuusaste (vakavaraisuus), quick ratio (maksuvalmius) sekä current ratio (maksuvalmius).

Ratsastuskoulujen omavaraisuusasteet ovat yhtä lukuun ottamatta huonoja. Aiemmin tutkimuksessa esitettyjen suuntaa antavien ohjearvojen mukaan omavaraisuusasteen tulisi olla 20-

40 %, jotta se olisi tyydyttävällä tasolla, ja yli 40 % ollakseen hyvä. Ainoastaan yritys C:n omavaraisuusaste on hyvä, sillä se on jopa yli 65 %. Yritys C on siis hyvin vakavarainen yritys, ja sen vieras pääoma koostuukin paljolti lyhytaikaisesta, eli vuoden sisällä erääntyvästä, vieraasta pääomasta. Yritys A:n omavaraisuusaste (2,17 %) ei ole aivan yhtä huono kuin Yritys B:n (-32,08 %), mutta silti sen omaisuus on rahoitettu lähes kokonaan lainarahoituksella. Yritys A ja B eivät ole olleet vakavaraisia ainakaan vuoden 2011 tilinpäätöshetkellä.

Alla olevan taulukon 5 mukaan maksuvalmiutta kuvaavien quick ja current ratioiden tulokset ovat heikkoja kaikkien yritysten kohdalla. Lyhyemmän aikavälin quick ratiota voidaan pitää heikkona, jos saatu arvo on alle 0,5, kun taas hieman pidemmän aikavälin current ratiota voidaan pitää heikkona, jos saatu arvo on alle 1. Vaikka kaikkien tutkimukseen valittujen ratsastuskouluyritysten maksuvalmius on näiden tunnuslukujen mukaan heikko, niiden rahoitusomaisuuden määrä on kuitenkin suurempi kuin lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä. Ratsastuskoulut kykenevät siis selviytymään lyhyellä aikavälillä erääntyvistä maksuvelvoitteista pelkän rahoitusomaisuuden avulla sekä pidemmällä aikavälillä hyödyntäen vaihto-omaisuutta. Yritys C:n maksuvalmius on parempi kuin yrityksiä A ja B.

	YRITYS A	YRITYS B	YRITYS C
Omavaraisuusaste	2,17 %	-32,08 %	65,64 %
Quick ratio	0,12	0,12	0,41
Current ratio	0,13	0,12	0,33

Taulukko 5: Ratsastuskoulujen omavaraisuusaste sekä quick ja current ratio.

Täysihoitotallien omavaraisuusasteet ovat suuntaa antavien ohjearvojen mukaan heikkoja, yritystä D lukuun ottamatta. Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 6 voidaan nähdä, että yritys D:n omavaraisuusaste on lähes 35 % eli se on tyydyttävällä tasolla. Yrityksiä E ja F omavaraisuusasteet ovat hyvin lähellä ohjearvojen tyydyttävää tasoa, joten mahdollisesti nekin voidaan laskea suhteellisen vakavaraisiksi yrityksiksi.

Maksuvalmiutta kuvaavien tunnuslukujen mukaan yritys E ja F pystyvät selviytymään lyhyen aikavälin maksuvelvoitteista hyvin ja tyydyttävästi pelkän rahoitusomaisuuden avulla. Niiden quick ratiot ovat 2,59 ja 0,81. Yritys D:n quick ration 0,18 eli sen selviytyminen maksuvelvoitteista on heikompaa, vaikka silläkin rahoitusomaisuuden määrä kattaa lyhytaikaisen vieraan pääoman määrän. Yritysten Current ratio -arvot ovat samaa luokkaa kuin quick ratio -arvot, mutta vain yritys E on tässäkin suhteessa hyvä maksuvalmiudeltaan. Current ratiota pidetään hyvänä, jos sen arvo on yli 2. Yrityksiä D ja F maksuvalmius on pidemmällä aikavälillä heik-

ko. Yritys E:n maksuvalmiuden paremmuus voi selittyä muihin yrityksiin verrattuna poikkeavan suurella rahoitusomaisuuden määrällä, josta suurin osa on lainasaatavia.

	YRITYS D	YRITYS E	YRITYS F
Omavaraisuusaste	34,88 %	18,79 %	19,10 %
Quick ratio	0,18	2,59	0,81
Current ratio	0,18	2,60	0,81

Taulukko 6: Täysihoidotallien omavaraisuusaste sekä quick ja current ratio.

Toimintamuotojen keskinäisessä vertailussa silmiin pistävin ero on yritysten omavaraisuusasteissa, jotka täysihoidotalleilla ovat parempia kuin ratsastuskouluilla, vaikka yhden ratsastuskoulun arvo onkin parempi kuin yhdelläkään täysihoidotallilla. Omavaraisuusasteiden ero selittyy sillä, että täysihoidotallien oma pääoma sisältää osakepääoman ja edellisten tilikausien sekä päättyneen tilikauden voittojen/tappioiden lisäksi sijoitetun vapaan pääoman rahastoja. Ratsastuskouluilla oma pääoma sisältää lähes ainoastaan osakepääoman ja edellisten tilikausien sekä päättyneen tilikauden voitot/tappiot. Maksuvalmiuden tunnusluvuissa eroa tekee yritys E:n suuremmat (=paremmat) arvot. Sen rahoitusomaisuus sisältää muihin yrityksiin verrattuna poikkeavia lainasaatavia. Nämä kasvattavat sen rahoitusomaisuuden määrää ja suhteessa lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sitä on enemmän. Täten sen maksuvalmius on parempi kuin muilla.

7 Yrittäjien haastattelut

Tutkimuksen empiirinen osuus koostuu yrittäjien haastatteluista, joilla pyritään tuottamaan lisäarvoa muuten hyvin teoreettiselle tutkimukselle. Tutkimusta varten haastateltiin yhdeksää yrittäjä tai tilanomistajaa, joista viidellä on pyöritettävänä täysihoidotalli ja neljällä ratsastuskoulu. Koska koko tutkimus kohdentuu selvittämään hevostalouden kannattavuutta Uudenmaan alueella, myös haastateltavien yrittäjien tallit sijaitsevat Uudenmaan alueella, pääkaupunkiseudulla ja sen lähikunnissa. Haastattelut suoritettiin puhelimitse syksyllä 2012 lähestulkoon yhden päivän aikana, yksi haastattelu suoritettiin varsinaista haastattelupäivää seuranneena päivänä. Karkeasti jaoteltuna haastattelukysymykset koostuvat kahden tyyppisistä kysymyksistä: yrityksen toiminnan kokoa ja taustoja avaavista sekä yrityksen kannattavuuteen liittyvistä kysymyksistä. Taustoja avaavien kysymysten tarkoitus on selvittää, kuinka pitkään yritys on toiminut, monta hevosta tai ponia talliin mahtuu sekä kuinka paljon yrityksellä on asiakkaita. Kannattavuuteen liittyvien kysymysten tarkoituksena on kartoittaa yrittäjien

omaa näkemystä yrityksensä kannattavuudesta, millaista vaikutusta talouden suhdannevaihte-
luilla ollut kannattavuuteen sekä miten hevostalouden kannattavuutta voitaisiin parantaa.

Haastattelukysymykset:

- 1) Milloin yritys on aloittanut toimintansa?
- 2) Kuinka monta hevosta/tallipaikkaa tallissanne on?
- 3) Kuinka paljon teillä on asiakkaita keskimäärin? (esitetty vain ratsastuskouluille)
- 4) Onko teillä täysihoitopalveluiden/ratsastustuntien ohella tarjolla joitakin muita palveluita?
- 5) Onko yritystoimintanne ollut taloudellisesti kannattavaa?
- 6) Ovatko maailmantalouden suhdannevaihtelut (taantuma ja siitä hiljalleen selviytyminen) vaikuttaneet siihen? Miten?
- 7) Millaisena koette tulevaisuuden? Tuleeko kannattavuus pysyvän samalla tasolla/paranemaan/heikkenemään?
- 8) Miten hevostalouden kannattavuutta voidaan mielestänne parantaa?

Kaikkien haastateltavien yritykset (joista yksi maatila) on perustettu vuosien 1980-2002 välillä. Osan yrityksistä on perustanut perheenjäsen tai joku muu, ja nykyinen omistaja on pyörittänyt yritystä kolmesta neljään vuotta. Lisäksi yhdessä yrityksessä on tapahtunut yhtiömuodon vaihdos, sillä aiemmin avoimena yhtiönä toiminut yritys on nyt osakeyhtiö. Pääsääntöisesti ratsastuskoulut ovat toimineet pidempään kuin täysihoitotallit, sillä kolme niistä on perustettu 80-luvulla ja yksi 90-luvulla. Täysihoitotalleista yksi on perustettu 80-luvulla, kolme 90-luvulla ja yksi vuonna 2002. Talleissa on tilaa 18-56 hevoselle, eli myös tallien koko vaihtelee jonkin verran. Täysihoitotalleilla hevosia/tallipaikkoja oli noin 24-56, kun taas ratsastuskouluissa hevosia/ ja tallipaikkoja on noin 18-55. Murto-osa molempien tallien tallipaikoista on omassa tai henkilökunnan käytössä.

Asiakasmäärä-kysymys on esitetty vain ratsastuskoulujen pitäjille, sillä kysymyksellä haetaan vastausta tunneilla käyvien ratsastajien määrään. Täysihoitotalleilla asiakkaiden määrää tärkeämpää on tallipaikkojen ja hevosten määrä, sillä hevosenomistaja voi omistaa useamman kuin yhden hevosen tallista, jossa hän pitää hevosiaan hoidossa. Ratsastuskoulujen asiakasmäärät viikkotasolla vaihtelevat 100-700 asiakkaan välillä. Yhden vastaajan mukaan vuodenajoilla on vaikutusta asiakasmäärään, muilla asiakasmäärä on melko vakiintunut. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 7 on esitetty asiakasmäärää hevosmäärän nähden.

HEVOSMÄÄRÄ	ASIAKASMÄÄRÄ / VK
18	n. 100
n. 30	n. 200
n. 48	250-300
n. 55	650-700

Taulukko 7: Ratsastuskoulujen hevos- ja asiakasmäärät.

Yritysten päätoimintamuotojen ohella tarjottavia palveluita selvitettiin kysymyksellä 4: Onko teillä täysihoitopalveluiden/ratsastustuntien ohella tarjolla joitakin muita palveluita? Täysihoitotallit eivät juuri tarjonneet oheispalveluita asiakkailleen vaan toiminta keskittyi pelkästään hevosten hoitoon. Yksi täysihoitotalli tarjoaa asiakkailleen pienimuotoisia valmennuspalveluita, kun taas toisen sivutoimena on tarjota asiakkaille itsehoitoperiaatteella toimivia parakitallipaikkoja. Palvelu eroaa normaaleista tallipaikoista siten, että yritys vuokraa maa- aluetta sekä ratsastusalueiden käyttöoikeutta hevosen omistajalle, joka omistaa myös parakin, jossa hänen hevosensa asuu. Yrityksen puolesta tulevat rehut ja hevosen perushoito, mutta omistajan vastuulla on huolehtia kuivikkeista ja karsinan putsauksesta. Ratsastuskouluista kaksi ei tarjoa ja kaksi tarjoaa oheispalveluita. Toisen ratsastuskoulun sivutoimena ovat oriasemapalvelut sekä hevoskasvatus. Toisessa ratsastuskoulussa on tarjolla hevosten täysihoitopalveluita, joiden lisäksi siellä pidetään luentoja ja valmennuksia sekä harjoitetaan kilpailutoimintaa.

Kannattavuutta tutkivaan kysymykseen numero viisi tuli kolmenlaisia vastauksia, jotka olivat kyllä, juuri ja juuri sekä ei. Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 8 voidaan nähdä vastaus- ten jakautumisen kysymykseen 5. Haastatelluista yrittäjistä suurin osa vastasi yritystoiminnan olleen kannattavaa. Yrittäjät kuvasivat kannattavuutta siten, että yritys tekee voittoa/tulosta, joten se on siinä mielessä ollut kannattavaa. Yhden täysihoitotalliyrityksen tavoitteena ei ole tuottaa voittoa, vaan vastikkeilla pyritään kattamaan kulut ja tekemään niin sanottua nollatulosta. Tässä on onnistuttu, joten yritystoiminta on ollut kannattavaa. Yksi ratsastuskoulu yrittäjä perusteli kannattavuutta sanomalla, että yritys on pysynyt hengissä jo 30 vuotta, joten toiminta on siten ollut kannattavaa. Täysin kannattamattomaksi yritystoimintaa kuvasi vain yksi ratsastuskoulu yrittäjä. Hänen yritystoimintansa ei tällä hetkellä ole kannattavaa, vaikka se on aiemmin sitä ollut. Täysihoitotalleista kaksi yrittäjää vastasi, että toiminta on juuri ja juuri plussan puolella, eli yrittäjien mukaan yritys ”pyörii omillaan”.

5) Onko yritystoimintanne ollut taloudellisesti kannattavaa?	Täysihoitotallit	Ratsastuskoulut
Kyllä	3	3
Juuri ja juuri	2	-
Ei	-	1

Taulukko 8: Vastausten jakautuminen kysymykseen 5.

Maailmantalouden suhdannevaihteluilla ei suurimman osan mielestä ole ollut merkittävää vaikutusta yritystoiminnan kannattavuuteen. Täysihoitotallia pyörittävien yrittäjien mielestä suhdannevaihteluilla ei juuri ole vaikuttaneet yritysten kannattavuuteen. Erään mielestä pääkaupunkiseudulla on pulaa tallipaikoista ja asiakkaita on riittänyt jonoksi asti. Toisen yrittäjän mielestä suhdannevaihteluista suuremmissa roolissa ovat vuodenaajat. Vuoden kierrolla on selkeä vaikutus asiakasmääriin, kesällä tallissa on tyhjempää ja talvella täydempää. Kaksi täysihoitotalliyrittäjää mainitsi, että 90-luvun lamalla oli selkeä vaikutus kannattavuuteen, asiakkaita oli vähemmän ja ihmiset luopuivat hevosistaan. Viimeisimmällä taantumalla ei kuitenkaan ole ollut minkäänlaista vaikutusta. Vain yhden täysihoitopalveluita tarjoavan yrittäjän mielestä talouden taantumalla on ollut vaikutusta kannattavuuteen. Hänen mielestään asiakkailla on vaikeuksia maksaa tallivuokria. Suurimmalle osalle ratsastuskouluista maailmantalouden suhdannevaihteluilla ei ole ollut varsinaista merkitystä yrityksen kannattavuuteen. Yhden vastaajan mukaan asiakkailta on jouduttu perimään enemmän kuin aiemmin, mutta sillä ei ole ollut suurempaa merkitystä. Toisen ratsastuskouluuyrittäjän mukaan taantuma on ollut näkyvissä, mutta se tulee hieman viiveellä. Vanhat asiakkaat eivät ole lopettaneet ratsastustunneilla käymistä, mutta uusia asiakkaita ja aloittajia ei ole enää jonoksi asti. Tällä ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta yrityksen tulokseen. Kolmannen ratsastuskouluuyrittäjän mukaan asiakasmäärä on vaihdellut noin 50 asiakkaan verran, mutta sillä ei ole ollut varsinaista vaikutusta kannattavuuteen. Ainoastaan yhden ratsastuskouluuyrittäjän mukaan suhdannevaihteluilla on ollut selkeä vaikutus kannattavuuteen. Ratsastajien määrä on laskenut ja asiakkaat ovat varovaisempia. Ennen koko kausikortin ostaneet asiakkaat ostavat nyt vain kymmenen ratsastuskerran kortteja.

Täysihoitotallien tulevaisuuden näkymät ovat varovaisen toiveikkaita. Kaksi viidestä sanoo, että kannattavuus tulee todennäköisesti pysymään samana kuin tähän asti, mutta voi olla että se tulee parantumaan hieman. Heidän mielestään on täysin yrittäjästä itsestään kiinni, kuinka käy jatkossa. Toisen kahden mielestä on aika epätodennäköistä, että kannattavuudessa tapahtuu paranemista, mutta molemmat toivovat sitä. Yhden tavoitteena ei ole tehdä voittoa, joten kannattavuus tulee pysymään samana. Ratsastuskouluista yksi on ahdingossa, jos taloustilanteessa ei näy selkeitä paranemisen merkkejä, on jatkoa mietittävä. Muut ratsastuskou-

luyrittäjän näkevät kannattavuustilanteen positiivisena, pysyvän ennallaan tai olevan pienessä kasvussa.

Haastattelun viimeisen kysymyksen tarkoitus oli kartoittaa keinoja, joilla hevostalouden kannattavuutta voitaisiin parantaa yleisesti, ei siis vain haastateltavien omien yritysten sisällä. Tämän kysymyksen kohdalla vastauksia ei ole jaoteltu vastaajien yritystoimintamuotojen mukaan, sillä kaikki vastaukset sopivat kaikkiin hevostalouden toimintamuotoihin. Yrittäjät vastasivat tähän kysymykseen melko monisanaisesti ja vastauksissa saattoi tulla esille useampi kannattavuuden parantamisen keino. Esille tulleet keinot on koottu alla olevaan taulukkoon 9.

KANNATTAVUUDEN PARANTAMISEN KEINOT	VASTAUSTEN MÄÄRÄ
Oikea hinta/markkinahinta	3
Enemmän valtion/kunnan tukia	3
Ei velkaa, oma paikka	1
Lisäpalvelut	1
Kustannukset pienemmiksi	3
Palkkakustannukset pienemmiksi	2
Aktiivitalli	1
Lannankäsittelyn koneellistaminen	1
Lannan jatkokäsittely helpommaksi	1
Verotus kevyemmäksi	1
Tekemällä investointeja	1
Yrittäjästä itsestä kiinni	1
Enemmän medianäkyvyyttä	1

Taulukko 9: Kannattavuuden parantamisen keinot.

Eniten vastauksissa mainittiin, että tallivuokrasta tai ratsastustunnista pitäisi saada oikea hinta, jotta tuotot riittäisivät kattamaan kulut, ja että valtion tai kunnan pitäisi jakaa enemmän tukia. Yrittäjät halusivat, että tukia jaettaisiin samaan tapaan kuin muille urheilulajeille jaetaan. Kolmas yleisimmistä vastauksista koski kustannusten pienentämistä. Suurimmat kustannuserät koostuvat palkoista ja kuivikkeista, ja yrittäjät joutuvat käyttämään paljon ostopalveluita. Eräs täysihoitotallin omistaja pohti, että jos hän olisi nyt perustamassa/rakentamassa täysin uutta tallia, hän tekisi joko aktiivitallin tai hoitaisi lannankäsittelyn koneellisesti. Näin henkilöstökustannuksia saataisiin pienemmiksi ja tallinpito kannattavammaksi. Selvennykseksi, että aktiivitallilla tarkoitetaan pihaton tyylistä hevosten asumusratkai-

sua, jossa hevoset asuvat laumassa liikkuen vapaasti ruokinta-, tarha- ja makuuhallialueilla. Ruokinta hoituu automaattisesti annostelevilla rehupisteillä (Niemi 2012, 5.).

Muita kannattavuuden parantamisen keinoja tuli esille tasaisesti yksi kappale kutakin keinoa kohden. Mainintoina olivat muun muassa verotuksen keventäminen, investointien tekeminen sekä medianäkyvyyden lisääminen. Lisäksi oma paikka ilman velkaa, lisäpalvelut sekä lannan jatkokäsittelyn helpottaminen saivat myös yhden maininnat. Yhden yrittäjän mielestä on myös yrittäjästä itsestä kiinni, tekeekö hän yritystoiminnastaan kannattavaa. Toinen yrittäjä, joka mainitsi investointien tekemisen, ei tarkemmin eriteltyt koskevatko ne tallia, ratsastusalueita vai ympäristöä. Ilmeisesti hän tarkoitti niitä kaikkia ja haki sitä, että investointien myötä myös asiakasmäärä voi kasvaa (paremmat harrastuspuitteet vetävät asiakkaita puoleensa). Hän kuitenkin mainitsi, että ongelmana on rahoituksen saamisen hankaluus. Lannan jatkokäsittelyn helpottamiseksi asian maininnut tallin omistaja ehdotti lupaa polttaa lantaa.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksen alussa tutkimusongelmana oli määrittää, mitkä asiat vaikuttavat hevostalouden kannattavuuteen sekä miten kannattavuutta voidaan parantaa. Kannattavuuksia arvioitaessa on otettu huomioon ainoastaan tehdyt laskelmat, ei yritysten omistajien tai sijoittajien näkökulmaa. Lopputuloksena saatetaan sanoa, että molemmista tutkimukseen valituista hevosalan toimintamuodoista voidaan saada taloudellisesti kannattavia. Todellisten yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta tehtyjen laskelmien perusteella ratsastuskoulut ovat kannattavuudeltaan parempia kuin täysihoitopalveluita tarjoavat yritykset, vaikka molempien toimintamuotojen sisällä esiintyykin hieman vaihtelua. Sekä ratsastuskouluyrityksissä että täysihoitopalveluita tarjoavissa yrityksissä oli yksi selkeästi kannattava yritys ja yksi kannattamaton yritys. Oletettavasti nämä kaksi kannattavasti toimivaa yritystä ovat toimineet jo pidemmän aikaa ja heillä on vakiintunut asiakaskunta tai asiakkaiden vaihtuvuus on vähäistä. Toisaalta taas kannattamattomat yritykset voivat olla joko suhteellisen uusia tai mittavia investointeja tehneitä, jolloin niiden pääomakustannukset ovat vielä verrattain suuria, ja kannattamattomuus väliaikaista.

Molempien toimintamuotojen suurin yksittäinen kuluerä on henkilöstökustannukset. Tilinpäätöstietojen pohjalta laskettujen laskelmien mukaan neljän yrityksen palkat sivukuluineen olivat noin 40-50 % liikevaihdosta. Kahdella yrityksellä (ratsastuskoulu ja täysihoitotalli) palkkakustannukset olivat vain noin 22 % ja 26 %, eli lähes puolet pienemmät kuin muilla. Todennäköisin syy tähän on se, että yrittäjä itse työskentelee yrityksessä paljon nostamatta siitä merkittävästi palkkaa itselleen. Henkilöstökustannusten lisäksi yrityksen tulokseen vaikuttaa pal-

jon se, kuinka paljon joudutaan käyttämään ostopalveluita ja vastaavasti kuinka paljon yrittäjä ja hänen lähipiirinsä kykenevät hoitamaan ja tekemään asioita itse.

Vaikka ratsastuskoulut ovat kannattavuudeltaan parempia, täysihoitotallit ovat niitä vakavaraistempiä. Ainostaan yksi ratsastuskoulu on omavaraisuusasteen mukaan hyvin vakavarainen, kun taas muut ovat lähes tai kokonaan velkarahalla rahoitettuja. Kaikki täysihoitotallit ovat omavaraisuusasteeltaan hyväksi tai tyydyttäväksi luokitellulla tasolla eli niitä voidaan pitää suhteellisen vakavaraisena. Maksuvalmiudeltaan lähes kaikki yritykset ovat heikkoja, mutta kykenevät selviytymään lyhyen ja hieman pidemmän aikavälin maksuvelvoitteista pelkän rahoitusomaisuuden turvin. Ainoastaan yhden täysihoitotallin maksuvalmius on hyvä, mutta sekin johtuu muihin verrattuna poikkeuksellisen suuresta lainasaatavien määrästä rahoitusomaisuudessa. Ilman lainasaatavia sen maksuvalmius olisi heikompi, ollen lyhyellä aikavälillä tyydyttävä ja hieman pidemmällä heikko.

Ratsastuskoulu- ja täysihoitotalliyrittäjien haastatteluiden perusteella suurimman osan yritys toimii kannattavasti. Tutkimuksen kannalta olisi kuitenkin ollut hyvä, jos haastatteluissa olisi selvitetty, miten kannattavuutta mitataan ja kuinka yrittäjät ymmärtävät termin kannattavuus. Nyt vastauksissa sanottiin, että yritys tekee tulosta, joten toiminta on ollut kannattavaa. Kannattavuuden mittareiden tiedusteluilla sekä termin ymmärtämisellä olisi tiedusteltu, miltä tietopohjalta yrittäjät vastaavat kysymykseen. Kannattavuuden osalta lähes kaikki suhtautuivat tulevaisuuteen optimistisesti, ainoastaan yhden ratsastuskoulun tulevaisuus näytti yrittäjän mielestä heikolta, mikäli talous ei käänny parempaan suuntaa. Kaikista haastatteluista tämän yrityksen toiminta oli pienimuotoisinta hevos- ja asiakasmäärän perusteella. Maa-ilmantalon suhdannevaihteluilla ei viime vuosina ole ollut merkittävää vaikutusta yritysten kannattavuuteen.

Haastatteluilla pyrittiin myös hakemaan yrittäjien näkökulmaa siihen, kuinka hevostalouden kannattavuutta voitaisiin yleisesti parantaa. Eniten mainintoja keräsivät oikea hinta/markkinahinta, enemmän valtion/kunnan tukia, kustannukset pienemmiksi ja palkkakustannukset pienemmiksi. Heidän mielestään tallipaikasta tai ratsastustunneista ei siis nykyisellään saada oikeaa hintaa kustannuksiin nähden. Syitä siihen, miksi niistä ei saada oikeaa hintaa, on vaikea sanoa, mutta ehkä suurin syy on pelko asiakkaiden menettämisestä. Ehkä myös kustannukset nousevat nopeampaan tahtiin kuin yrittäjät uskaltavat nostaa hintoja. Jokainen hevosharrastaja tietää, että hevosen ylläpito vieraan tallissa ja aktiivinen hevosharrastus on kallista, mutta heidänkin kipuraja tulee joskus vastaan. Luonnollisesti pienituloisten kipuraja on alempi kuin suurempituloisten. Yrittäjien pelko asiakkaiden menettämisestä ei siis ole aivan turha. Kannattavuuslaskelmien yhteydessä esille tullut seikka palkkakustannusten suuruudesta tukee myös haastatteluissa mainittua henkilöstökustannusten pienentämistarvetta. Palkat sivukuluineen ovat yksi suurimmista talliyritysten kulueristä. Niiden alentamiseksi yrittä-

jän on työskenneltävä yrityksessä itse mahdollisimman paljon, tai saada kustannukset pienemmiksi joillakin muilla keinoilla. Eräs haastatteluun vastanneista täysihoitotallia pyörittävistä yrittäjistä mainitsi, että täysin uutta tallia perustaessaan hän rakentaisi aktiivitallin tai hoitaisi lannanpoiston koneellisesti. Näihin investoiminen voi käydä kalliiksi, mutta niiden avulla voitaisiin saada henkilöstökustannukset pienemmiksi. Molemmat laitteet laskevat työntekijöiden työtaakkaa, jolloin heidän määrää voidaan mahdollisesti vähentää. Eri asia on, kuinka nämä keinot laitteistoinen saataisiin toimimaan jo vanhemmissa talleissa ja saako niitä edes järjestettyä tai asennettua vanhempiin talleihin. Aktiivitallia perustettaessa sekä koneellista lannanpoistojärjestelmää hankittaessa on myös syytä ottaa huomioon laitteiden mahdolliset huoltokustannukset ja suhteuttaa ne saatavaan hyötyyn.

Tutkijan oman harrastustaustan perusteella voidaan myös sanoa, että kannattavuutta voidaan edesauttaa myös ratsastusalueiden, kuten maneesin ja ratsastuskenttien, käyttöoikeuden vuokraamisella esimerkiksi naapuritallien asiakkaille. Käyttöoikeuden vuokraamisesta ei välttämättä ole suurta hyötyä, ja se voi ainakin ratsastuskoulujen osalta olla hankalasti järjestettävissä omien tarpeiden vuoksi. Lisäksi muut lisäpalvelut (mm. ratsutus tai hevosen muu liikkuttaminen, hevostrailerin/-rekan vuokraus, teollisuuspesukoneen käyttö) voivat tuoda kaittava lisätuottoja. Täytyy myös muistaa, että asiakaspalvelutaitoja tarvitaan myös hevososalalla, ja yrittäjän oma suhtautuminen nykyisiä ja potentiaalisia asiakkaita kohtaan ja toiminta heidän kanssaan vaikuttaa paljon asiakassuhteisiin. Ei pidä myöskään unohtaa verkostoitumista ja yhteistyötä lähiseudun asukkaiden sekä palveluntarjoajien kanssa.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Hirvonen, P. Hyyppä, S. Jansson, H. Laine, P. Saastamoinen, M. 2007. Hevosen ruokinta ja hoito. 6., uudistettu painos. Helsinki: ProAgria Maaseutukeskusten Liitto (Porvoo: BS Bookwell)

Jylhä, E., Viitala, R. 2008. Liiketoimintaosaaminen. 1.-3. painos. Helsinki: Edita publishing

Kallunki, J-P., Kytönen, E. 2004. Uusi tilinpäätösanalyysi. 5. painos. Helsinki: Talentum Media

Leppiniemi, J., Kyykkänen, T. 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 5., uudistettu painos. Helsinki: WSOY

Neilimo, K., Uusi-Rauva, E. 2009. Johdon laskentatoimi. 6.-9. painos. Helsinki: Edita publishing

Niskanen, J., Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2., tarkistettu painos. Helsinki: Edita publishing

Rekola-Nieminen, L., Salmi, I. 2005. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. 2. painos. Helsinki: Edita publishing

Tölli, J. 2006. Voitto, kirjanpidon perusteet. Keuruu: Otava

Yritystutkimus Ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9., korjattu painos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press

Sähköiset lähteet

Niemi, P. 2012. Opinnäytetyö. Aktiivitalli hevosen hyvinvoinnin edistäjänä -Suunnitelma Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto Perhon yksikölle. Viitattu 7.10.2012.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41759/Niemi_Petra.pdf?sequence=1

Piekkari, O. Ropo, P. Korhonen, J. Pussinen, S. 2005. Hevosalan tietopaketti 5/8 - koulutuspäivien luentomateriaali 2004-2005. Hevosalan yrityksen talousasioiden hallinta. Viitattu 18.8.2012.

<http://www.hevosyrittaja.fi/ep/tiedostot/TALOUS.pdf>

Pussinen, S. Korhonen, J. Pölönen, I. Varkia, R. 2007. Laurea amk:n julkaisusarja 19B. Kasvava hevosala. Hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Viitattu 17.8.2012.

<http://markkinointi.laurea.fi/julkaisut/b/b19.pdf>

Pussinen, S. Thuneberg, T. 2010. Hämeen amk:n julkaisu. Katsaus hevosalan yritystoimintaan. Viitattu 17.8.2012.

http://www.hevosyrittaja.fi/ep/tiedostot/Katsaus_hevosalan_yritystoimintaan_2010_e.pdf

Suomen Hippos ry. 2012. Hevosten lukumäärän kehitys 1910 - . Viitattu 17.8.2012.

http://www.hippos.fi/files/4481/Hevosmaara_kokon_1910.pdf

Suomen Hippos ry. 2012. Kasvava hevosala 2011. Viitattu 17.8.2012.

http://www.hippos.fi/files/3744/Kasvava_hevosala_2011.pdf

Suomen Ratsastajainliitto ry. 2012. Ratsastustietoa - ratsastamaan. Viitattu 21.8.2012.
<http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/ratsastamaan>

Taulukot

Taulukko 1: Ratsastuskoulujen voittoprosentit

Taulukko 2: Täysihoitotallien voittoprosentit

Taulukko 3: Ratsastuskoulujen pääoman tuottoprosentit

Taulukko 4: Täysihoitotallien pääoman tuottoprosentit

Taulukko 5: Ratsastuskoulujen omavaraisuusaste sekä quick ja current ratio

Taulukko 6: Täysihoitotallien omavaraisuusaste sekä quick ja current ratio

Taulukko 7: Ratsastuskoulujen hevos- ja asiakasmäärät

Taulukko 8: Vastausten jakautumien kysymykseen 5

Taulukko 9: Kannattavuuden parantamisen keinot

